

Hagee Stichting Pensioenfonds

Jaarverslag 2020

Inhoudsopgave

<i>Bestuursverslag</i>	4
Samenvatting	4
Kerncijfers	5
Profiel	6
Ontwikkelingen	7
Wet- en regelgeving	16
Organisatie	18
Risicomanagement	19
Technische Analyse	28
Vermogensbeheer	29
Vooruitblik 2021	34
Verantwoording & Toezicht	37
<i>Jaarrekening</i>	43
Balans per 31 december 2020	44
Staat van baten en lasten over 2020	45
Kasstroomoverzicht 2020	46
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	47
Gebeurtenissen na balansdatum	79
Bestemming van het resultaat	79
<i>Overige gegevens</i>	80
Uitvoeringsovereenkomst	80
Actuariële verklaring	81
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	83
Bijlage 1: Personalía	85
Bijlage 2: Trefwoorden en begrippen	89

Bestuursverslag

Samenvatting

Het jaar 2020 was een bijzonder jaar. Het jaar is afgesloten met een positief resultaat en een wat hogere dekkingsgraad dan eind 2019 maar voor deze resultaten genoteerd konden worden is er veel gebeurd.

Al eind 2019 is in China een nieuw en voor de mens zeer besmettelijk virus opgedoken. Het virus heeft een pandemie veroorzaakt die de maatschappij ernstig heeft ontwricht. Het virus bleek met name voor oudere en zwakkere mensen zeer ernstige gevolgen te kunnen hebben. Maar ook jongere mensen bleven niet gevrijwaard van ernstige ziekte en zelfs overlijden. De sterfte was dan ook een stuk hoger dan normaal verwacht kan worden.

Om de verspreiding van het virus te voorkomen zagen overheden zich genoodzaakt om de bewegingsvrijheid sterk te beperken. De mogelijkheid om te reizen werd beperkt, scholen gesloten, horeca en winkels mochten geen klanten meer ontvangen. Een verlichting van de maatregelen in de zomer is gevolgd door nog strengere maatregelen in het najaar.

Om de gevolgen voor de economie te beperken zijn verregaande maatregelen getroffen om bedrijven een kans te bieden om te overleven. De steunmaatregelen hadden een drukkend effect op de toch al zeer lage rente. Met voor pensioenfondsen als gevolg dat de verplichtingen verder zijn gestegen. Aan de andere kant zorgde de lage rente ook voor het verder oplopen van de koersen van zakelijke- en vastrentende waarden.

Ondanks de bijzondere omstandigheden heeft het fonds een positief rendement op de beleggingen kunnen noteren van 11%. Het effect van het rendement op de dekkingsgraad was groter dan de stijging van de verplichtingen: de dekkingsgraad is in 2020 gestegen van 114,0% naar 115,1%.

Vlak voor de zomer zijn de contouren van een nieuw pensioenstelsel door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bekend gemaakt. Het in Nederland gebruikelijke systeem waarin pensioen wordt toegezegd moet plaats gaan maken voor een systeem waarin een premie wordt toegezegd. De premie en het rendement op het kapitaal moeten een pensioen opleveren dan vergelijkbaar is met het huidige pensioen. Uiterlijk per 1 januari 2026 moet het nieuwe stelsel geïmplementeerd zijn door pensioenfondsen. Het wetgevingstraject moet in 2021 zijn beslag krijgen.

Na een periode van 4 jaar waarin de Verenigde Staten op een zeer onconventionele manier is geleid is er een einde gekomen aan de regeerperiode van president Trump. De nieuwe president wil een meer verbindende rol spelen. Niet alleen in het binnenland maar ook internationaal. De verkiezing van president Biden heeft weinig beweging op de financiële markten teweeg gebracht.

Kerncijfers					
<i>(bedragen in eenheden van € 1.000,-)</i>	2020	2019	2018	2017	2016
Aantal werkgevers	5	4	4	5	3
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	2.270	2.299	2.299	2.168	2.057
Gewezen deelnemers ('slapers')	1.559	1.532	1.532	1.368	1.326
Gepensioneerden	1.509	1.497	1.497	1.465	1.431
Totaal	5.338	5.328	5.190	5.001	4.814
Pensioenuitvoering					
Zuivere Kostendekkende premie	22.515	18.915	18.616	19.397	16.319
Gedempte kostendekkende premie	18.939	18.701	18.855	16.953	13.594
Dotatie/ onttrekking premiedepot	-	-	-1.749	-1.737	287
Feitelijke premie	18.758	18.523	16.842	15.081	13.881
Premiepercentage	33,60%	33,60%	33,60%	31,60%	31,60%
Kosten vermogensbeheer in % van gemiddeld belegd vermogen (inclusief transactiekosten)	0,67%	0,57%	0,59%	0,52%	0,37%
Transactiekosten in % van gemiddeld belegd vermogen ^[1]	0,12%	0,07%	0,12%	0,02%	-
Pensioenuitvoeringskosten	862	794	765	642	630
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (x € 1)	228	210	204	177	181
Pensioenuitkeringen	12.319	11.938	11.611	11.009	10.800
Toeslagverlening					
Toeslagen per 1 januari volgend op boekjaar	0,00%	0,55%	1,13%	0,50%	0,00%
Vermogen en solvabiliteit					
Aanwezig eigen vermogen	90.009	75.466	49.174	71.820	52.394
Minimaal Vereist Eigen Vermogen	25.002	22.637	19.218	18.147	18.498
Vereist eigen vermogen	124.074	104.938	88.007	81.413	82.908
Voorziening Pensioenverplichtingen	596.307	537.673	457.319	432.072	430.188
Dekkingsgraad ^[2]	115,1%	114,0%	110,8%	116,2%	111,4%
Beleidsdekkingsgraad	106,9%	112,0%	116,3%	115,4%	107,5%
Rentetermijnstructuur (gemiddelde rente)	0,19%	0,75%	1,40%	1,52%	1,34%
Beleggingen					
Vastgoedbeleggingen	60.129	55.202	45.841	45.980	43.649
Aandelen	234.573	209.000	153.038	162.614	157.422
Vastrentende waarden	386.697	342.478	302.685	293.488	277.584
Totaal beleggingen	681.399	606.680	501.565	502.082	478.655
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	67.435	99.734	-5.266	16.664	38.303
Beleggingsrendement totale portefeuille	11,0%	19,7%	-1,0%	3,5%	8,8%
Benchmarkrendement portefeuille	11,7%	19,9%	-0,6%	2,8%	9,9%

[1] Over 2016 zijn onvoldoende gegevens beschikbaar voor een schatting.

[2] Het vermogen en de dekkingsgraad worden gerapporteerd exclusief de middelen in het premiedepot.

Profiel

Hagee Stichting, statutair gevestigd te Amstelveen is opgericht op 28 maart 1933. De stichting is ingeschreven bij het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41199361. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 29 september 2014.

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds. Werknemers van de aangesloten werkgevers bouwen een aanspraak op pensioen op, gebaseerd op een voorwaardelijk geïndexeerde middelloon regeling (Collectieve Defined Contribution of CDC-regeling). Daarnaast kent het fonds een regeling voor arbeidsongeschiktheid en overlijden. Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Het fonds is verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de pensioenregelingen voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden in overeenstemming met de missie en visie van het fonds en bestaande wet- en regelgeving. Het pensioenfonds geeft uitvoering aan het pensioenreglement zoals overeengekomen met de aangesloten ondernemingen. Deze uitvoering bestaat uit het beleggen van het beschikbare vermogen, het doen van uitkeringen en het informeren van belanghebbenden.

Met de aangesloten werkgevers is een uitvoeringsovereenkomst afgesloten. In deze overeenkomst zijn de afspraken met betrekking tot de financiering en uitvoering van de regeling opgenomen. De looptijd van de overeenkomst is 5 jaar en expireert op 31 december 2022. In deze periode geldt een vaste premie.

De rechten en plichten van de bij het pensioenfonds aangesloten werkgevers staan beschreven in de statuten en het pensioenreglement van het pensioenfonds.

Missie, Visie & Strategie

De belangen van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden staan centraal bij de bepaling en uitvoering van het beleid door het bestuur van Hagee. Die belangen heeft het bestuur vastgelegd in de missie van het fonds. De missie is als volgt vastgesteld:

Missie

Hagee voert de afgesproken pensioenregeling voor de huidige en voormalige werknemers van de aangesloten ondernemingen uit op een betrouwbare, transparante, professionele en kostenefficiënte wijze.

Visie

Over 5 jaar:

- zijn de aangesloten werkgevers financieel gezonde ondernemingen die gestaag doorgroeien;
- onderkennen de werkgevers nog steeds de toegevoegde waarde van een ondernemingspensioenfonds;
- reflecteert de samenstelling van het bestuur de betrokkenheid van werkgevers bij haar werknemers, met andere woorden is het bestuur paritair samengesteld;
- is Hagee Stichting een financieel gezond fonds dat in staat is een pensioenvoorziening te bieden waarin de koopkracht (zo mogelijk volledige) wordt gehandhaafd;
- hebben deelnemers een realistisch beeld van hun pensioen.

Strategie

Communicatie

Het fonds communiceert tijdig en duidelijk naar de belanghebbenden. Het bestuur voert een beleggingsbeleid dat is gebaseerd op een afgewogen risico/rendementsverhouding. De verhouding tussen risico en rendement wordt afgeleid van de risicohouding van de deelnemers. De risicohouding wordt periodiek afgestemd met de deelnemers, voor het laatst in 2018. Ontwikkelingen van de risico- rendementsverhouding wordt gemonitord en er wordt tactisch beleid gevoerd.

Beleggingen

Het bestuur voert een beleggingsbeleid dat is gebaseerd op een afgewogen risico/rendementsverhouding. Daarbij houdt het fonds het evenwicht tussen de belangen van deelnemers en gepensioneerden in beeld. Het vermogensbeheer wordt uitbesteed. Hierop voert het bestuur een strakke regie.

Governance

Om blijvend te kunnen voldoen aan de geschiktheidseisen moeten de bestuursleden een programma van permanente educatie volgen. Hagee bevordert op actieve wijze de diversiteit in samenstelling van het bestuur. Hagee benadert potentiële kandidaten actief.

Ontwikkelingen

Covid-19

Het jaar 2020 kenmerkte zich door een wereldwijde uitbraak van het COVID-19 virus. Om de verspreiding van het virus tegen te gaan hebben overheden zeer rigoureuze maatregelen getroffen die bepaalde sectoren in economie zwaar hebben getroffen. Andere sectoren hebben juist geprofiteerd.

Nadat in maart duidelijk werd dat de opmars van het virus onstuitbaar was daalden de koersen op de beurzen ongekend snel. Omvangrijke steunmaatregelen van de overheden voor getroffen sectoren beperkten de economische schade en deden het vertrouwen weer toenemen. Aandelenkoersen hervonden de weg terug omhoog. Het fonds heeft het jaar met een positief rendement op de beleggingen afgesloten.

Door de steunmaatregelen is de rente echter nog verder weggezakt waardoor de verplichtingen sterk zijn gestegen. Omdat de beleidsdekkingsgraad op de peildatum lager was van 110% is het niet mogelijk geweest een toeslag toe te kennen per 1 januari 2021.

Het virus heeft niet alleen gevolgen gehad voor de economie maar ook voor de sterfte. Naar verwachting zal dat in 2021 eveneens het geval zijn.

Wanneer de bevolking is gevaccineerd kunnen de beperkende maatregelen naar verwachting worden teruggedraaid. Dan zal ook duidelijk worden wat de lange termijn gevolgen van de pandemie zijn.

Beleidsontwikkelingen

In 2019 heeft het fonds besloten om de risico / rendementsverhouding binnen de beleggingsportefeuille geleidelijk te verbeteren. Dit proces is in 2020 voortgezet. De wereldwijd belegde aandelenportefeuille is herstructureerd en er zijn besluiten genomen ten behoeve van de samenstelling van de vastrentende portefeuille. Deze herstructurering was eind 2020 nog niet afgerond.

Het bestuur bekijkt jaarlijks welke pensioenopbouw er mogelijk is gegeven de premie en het beleid van het fonds. In de laatste jaren heeft dit geleid tot een daling van het opbouwpercentage tot 1,60%. Voor 2021 zou op basis van het beleid de opbouw verder verlaagd moeten worden. Het bestuur is van mening dat hiermee niet meer wordt voldaan aan een van de doelstellingen van het fonds namelijk om een zo goed mogelijk pensioen aan de deelnemers te bieden. Het bestuur heeft daarom besloten tot een beleidswijziging. Met ingang van 2021 wordt voor de bepaling van premie en opbouw uitgegaan van een verwacht rendement in plaats van een 36-maands

gemiddelde rente. Door deze beleidswijziging wordt een deel van de pensioenopbouw gefinancierd uit het vermogen hetgeen ten koste gaat van het indexatiepotentieel. Jaarlijks zal het bestuur beoordelen in hoeverre de opbouw kan worden gehandhaafd in relatie tot de financiering uit het vermogen.

In 2020 en begin 2021 is de implementatie van de IORP-II wetgeving afgerond door de definitieve benoeming van een sleutelfunctiehouder risicobeheer en sleutelfunctiehouder interne audit.

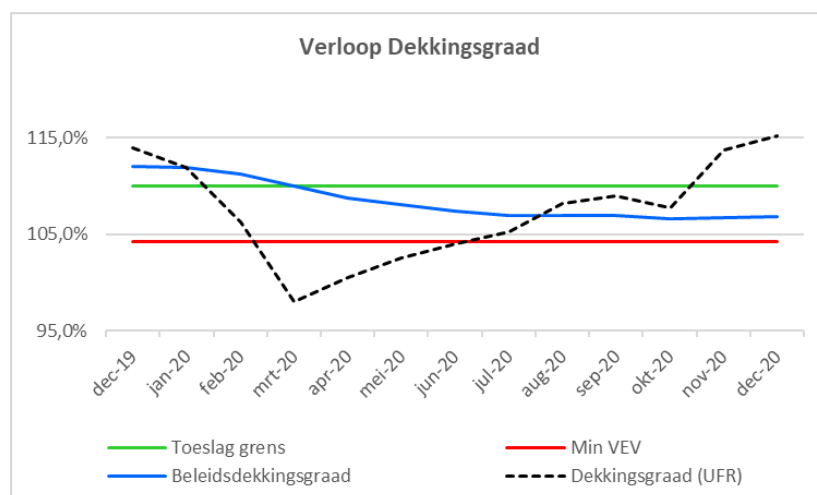
Financiële ontwikkelingen

Het vermogen is in het boekjaar met € 73,2 miljoen gestegen. Positieve beleggingsrendementen en de ontvangen premies zijn hiervan de oorzaak. Tegenover de stijging van het vermogen staat een stijging van de verplichtingen met € 58,6 miljoen. Per saldo is de dekkingsgraad met 1,1% gestegen. De onderstaande tabel illustreert de ontwikkeling van het pensioenvermogen, de technische voorzieningen en de effecten op de dekkingsgraad.

	Pensioen - Vermogen	Technische Voorzieningen	Dekkingsgraad %
Stand per 1 januari 2020	613.138	537.673	114,0%
Premiebijdragen	17.533	18.145	-0,4%
Uitkeringen	-12.319	-12.262	0,3%
Toeslagverlening 1 januari 2021	-	-	0,0%
Rentetermijnstructuur	-	74.577	-13,7%
Actuariële grondslagen	-	-18.605	3,1%
Beleggingsresultaten	67.150	-	11,5%
Overige mutaties	813	-3.221	0,3%
Stand per 31 december 2020	686.315	596.307	115,1%

Dekkingsgraad

De onderstaande grafiek illustreert de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2020.

In de bovenstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de dekkingsgraad geïllustreerd door de onderbroken lijn. Onder invloed van de sterke koersdalingen op de aandelen markten is de dekkingsgraad in maart gedaald tot onder de 100%. De opvolgende maanden lieten een geleidelijke stijging zien tot iets boven het niveau van het voorgaande jaar.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden. Door de middeling werken stijgingen en dalingen van de dekkingsgraad vertraagd door in de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad per 31 oktober is het uitgangspunt voor de toeslagverlening op 1 januari van het volgende jaar. Op 31 oktober lag de beleidsdekkingsgraad lager dan de (wettelijke) ondergrens voor het verlenen van een toeslag.

Uit de grafiek blijkt dat ultimo 2020 zowel de dekkingsgraad als de beleidsdekkingsgraad zich ruim boven het minimumniveau van de dekkingsgraad (104,2%) bevinden.

In de onderstaande tabel een overzicht van de verschillende dekkingsgraden in vergelijking met 2019:

	2020	2019
Aanwezige dekkingsgraad per jaareinde (UFR)	115,1%	114,0%
Vereiste dekkingsgraad per jaareinde	120,8%	119,5%
Minimaal vereiste dekkingsgraad per jaareinde	104,2%	104,2%
Aanwezige dekkingsgraad zuiver (marktrente)	108,2%	108,8%
Beleidsdekkingsgraad	106,9%	112,0%
Reële dekkingsgraad	87,8%	90,3%

De aanwezige dekkingsgraad per jaareinde (UFR) is berekend op basis van de door De Nederlandsche Bank voorgeschreven rente. Deze rente (UFR) wordt voor looptijden van meer dan 20 jaar gebaseerd op de gemiddelden over de afgelopen 120 maanden.

De vereiste dekkingsgraad is die dekkingsgraad waarbij het fonds precies voldoet aan de wettelijke buffereisen. Deze buffereisen zijn afhankelijk van de samenstelling van de (strategische) beleggingsportefeuille. Omdat het fonds de strategische beleggingsportefeuille alleen op hoofdlijnen heeft gedefinieerd wordt een deel van de buffereisen afgeleid van de actuele portefeuille. Hierdoor kan de vereiste dekkingsgraad variëren ondanks dat de strategische beleggingsportefeuille niet is aangepast.

Bij de bepaling van de (minimaal) vereiste dekkingsgraad wordt rekening gehouden met het minimale niveau van de voorgeschreven buffers.

De aanwezige dekkingsgraad op basis van marktrentes is gebaseerd op de marktrente zonder rekening te houden met de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de aanwezige dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden, berekend op basis van de UFR. Deze dekkingsgraad is de basis voor beleidsbeslissingen zoals het toekennen van toeslagen.

De reële dekkingsgraad zoals in de voorgaande tabel weerspiegelt de verhouding tussen de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad zoals benodigd voor volledige toeslagverlening. De reële dekkingsgraad is vastgesteld op basis van de wettelijk voorgeschreven methodiek. Doordat in deze methodiek ook rekening wordt gehouden met toekomstige overrendement geeft dit cijfer een verwachting weer van de reële dekkingsgraad.

Solvabiliteitstoets

Vanwege de aanwezige beleidsdekkingsgraad verkeert het fonds in een situatie van een reservetekort.

De vermogenspositie per 31 december 2020 ziet er als volgt uit:

	Bedrag	in % van TV
Aanwezig Pensioenvermogen	686.316	115,1%
Af: Technische Voorzieningen	-596.307	100,0%
Af: Minimaal Vereist Eigen Vermogen	-25.002	4,2%
Dekkingspositie	65.007	10,9%
Af: Vereist Eigen Vermogen	-99.072	16,6%
Reservepositie	-34.065	-5,7%

Omdat het vermogen niet aan de vereisten van De Nederlandsche Bank voldoet heeft het fonds een herstelplan ingediend.

Herstelplan

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2020 ten opzichte van de verwachting volgens het herstelplan 2020.

Op 4 juni 2020 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met het herstelplan.

	Verwacht	Werkelijk
Dekkingsgraad per 1 januari 2020	114,0%	114,0%
Premiebijdragen	-0,5%	-0,4%
Uitkeringen	0,3%	0,3%
Toeslagverlening 1 januari 2021	0,0%	0,0%
Rentetermijnstructuur	0,0%	-13,7%
Actuariële grondslagen	0,0%	3,1%
Beleggingsresultaten	2,5%	11,5%
Overige mutaties	0,1%	0,3%
Dekkingsgraad per 31 december 2020	116,4%	115,1%

Besluiten worden genomen op basis van de beleidsdekkingsgraad. Deze dekkingsgraad is een gemiddelde van de dekkingsgraad over een periode van 12 maanden en vertoont daardoor een stabiel verloop. In het overzicht hieronder worden de verwachte en de werkelijke beleidsdekkingsgraad vergeleken.

	2020	Verwacht
Beleidsdekkingsgraad primo boekjaar	112,0%	112,0%
Beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar	106,9%	115,3%

Uitgangspunt voor het herstelplan 2020 was kostendekkende premie gedurende de hele looptijd van 10 jaar. Voor het verwacht rendement hanteerde fonds actuele economische veronderstellingen. De gehanteerde

rendementsverwachtingen waren vastgesteld op een realistische niveau, onder het niveau van de maximaal toegestane parameters. IN het plan in uitgegaan van een jaarlijkse inflatie van 1,9%. Volgens het herstelplan 2020 zou de beleidsdekkingsgraad eind 2023 hoger zijn dan het vereist eigen vermogen. Met andere woorden eind 2023 komt er een einde aan de situatie van reservetekort. Hieruit blijkt dat het fonds voldoende capaciteit heeft om binnen een periode van 10 jaar aan de eisen van De Nederlandsche Bank te voldoen.

Jaarlijks wordt het herstelplan geëvalueerd. Als de actuele dekkingsgraad niet aan de vereisten van DNB voldoet moet een nieuw herstelplan, met een looptijd van 10 jaar, worden opgesteld. Omdat de financiële positie van het fonds ultimo 2020 niet aan de vereisten van De Nederlandsche Bank voldeed is medio maart 2021 het herstelplan voor 2021 aan De Nederlandsche Bank aangeboden. Uitgangspunt voor dit herstelplan is de feitelijke dekkingsgraad per 31 december 2020. Het herstelplan is een lineaire interpolatie van de dekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar, gegeven het beleggingsbeleid het voorgeschreven rekenmodel en de voorgeschreven parameters. In het herstelplan is derhalve geen rekening met mogelijke economische gevolgen van de COVID-19 pandemie of de aanpassing van de methodiek waarop de rente (UFR) wordt bepaald.

In 2020 heeft het bestuur besloten om wijzigingen in het premie/opbouwbeleid aan te brengen. Deze wijziging heeft als gevolg dat de opbouw niet meer volledig uit de premie gefinancierd kan worden. Omdat de premie niet kostendekkend wordt een deel van de pensioenopbouw gefinancierd uit het vermogen. De herstelkracht van het fonds wordt hiermee kleiner.

Voor de ontwikkeling van het vermogen is uitgegaan van een verwacht rendement op basis van actuele economische veronderstellingen en de strategische beleggingsmix. Tevens is uitgegaan van de maximaal toegestane rendementen op het vermogen. Tevens is rekening gehouden met een jaarlijkse inflatie van 1,9%.

Volgens het herstelplan 2021 is het fonds eind 2028 uit herstel. Omdat het fonds binnen een periode van 10 uit tekort is, is het niet noodzakelijk om gebruik te maken van de door minister Koolmees geboden mogelijkheid om de looptijd van het herstelplan te verlengen van 10 naar 12 jaar.

In vergelijking met het plan uit 2020 is het fonds 5 jaar later uit herstel. Het gewijzigde premiebeleid is hier de oorzaak van.

Op 19 mei 2021 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met dit herstelplan.

Haalbaarheidstoets

Het fonds voert jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. In deze toets wordt gekeken of het fonds op de lange termijn (60 jaar) aan haar ambities kan voldoen. De haalbaarheidstoets vormt het uitgangspunt voor een jaarlijks overleg tussen het fonds, de werkgever en de werknemers. In 2015 is een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd en zijn grenzen vastgelegd voor het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is hierbij gedefinieerd als de uitkeringen volgens het fondsbeleid ten opzichte van de uitkeringen zonder verlagingen en met een volledige indexatie. Het pensioenresultaat geeft daarmee aan in hoeverre de koopkracht kan worden gehandhaafd. In de onderstaande tabel worden de resultaten van de toets vergeleken met de grenzen die zijn vastgesteld in 2015.

	Ondergrens	2020	Voldaan
Pensioenresultaat vanuit de feitelijke positie:			
Mediaan	89,0%	101,0%	ja
Afwijking van de mediaan in een slechtweerscenario	30,0%	11,0%	ja

De haalbaarheidstoets geeft een indicatie of het fonds op de zeer lange termijn in staat moet worden geacht om aan haar ambities te kunnen voldoen. Uit het resultaat van de toets blijkt dat in het mediaan scenario vrijwel aan de ambitie voor volledige indexatie kan worden voldaan. Als niet aan de ambitie voldaan kan worden is dit aanleiding om te overleggen met sociale partners over de risicohouding. Het fonds beschouwt de haalbaarheidstoets niet als een beleidsinstrument.

Kosten vermogensbeheer

Niet alle beheerders verstrekken het fonds een (volledig) overzicht van de werkelijke kosten voor het vermogensbeheer. De kosten vermogensbeheer die in dit verslag zijn opgenomen bestaan uit schattingen welke zijn gebaseerd op de contracten met de beheerders, opgaven van vermogensbeheerders of de kosten zoals deze in de jaarverslagen van de beheerders zijn opgenomen.

Op grond van de herziene Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie is aan de kosten voor het vermogensbeheer een deel van de algemene kosten toegewezen. Dit deel van de kosten is bepaald op basis van de verhouding tussen de kosten voor pensioenbeheer ten opzichte van de kosten voor vermogensbeheer, vermenigvuldigt met de niet specifiek toe te delen kosten.

De beheerkosten kunnen als volgt worden toegelicht:

(x € 1.000,-)

	2020			2019		
	Gemiddeld belegd vermogen	kosten in €	kosten in %	Gemiddeld belegd vermogen	kosten in €	kosten in %
Zakelijke waarden	200.520	1.408	0,70%	208.371	1.214	0,58%
Vastrentende waarden	374.028	1.670	0,45%	348.792	1.780	0,51%
Vastgoed	49.831	103	0,21%	52.349	160	0,31%
Totaal	624.379	3.181	0,51%	609.512	3.154	0,52%
Advies en algemene kosten	-	241	0,04%	-	314	0,05%
Performance fee	-	750	0,12%	-	-	-
Totale kosten	624.379	4.172	0,67%	609.512	3.468	0,57%

In de bovenstaande tabel maken de transactiekosten deel uit van de kosten. In de volgende tabel worden de transactiekosten apart toegelicht.

De afspraken met de vermogensbeheerder over de kosten en fees zijn uitgedrukt in een percentage van het beheerde vermogen. Ten opzichte van het voorgaande jaar zijn de kosten zowel in euro als uitgedrukt in een percentage gestegen. Dit heeft verschillende oorzaken. In de eerste plaats heeft het fonds afscheid genomen van 3 vermogensbeheerders en het vrijgekomen vermogen ondergebracht bij 1 multi manager. Gemiddeld gezien kent dit multi manager fonds hogere kosten dan de andere beheerders.

Een tweede belangrijke oorzaak van de stijging van de vermogensbeheerkosten is de verschuldigde performance fee voor de adviseur. Deze resultaat afhankelijke vergoeding is verschuldigd als het rendement van het fonds hoger is dan de afgesproken benchmark.

Een deel van de kosten voor het vermogensbeheer wordt rechtstreeks in rekening gebracht bij het fonds. Deze bedragen zijn apart verantwoord in de toelichting op het beleggingsresultaat in de jaarrekening.

De transactiekosten kunnen als volgt worden toegelicht:

(x € 1.000,-)

	2020			2019		
	Gemiddeld belegd	Transactie kosten in €	%	Gemiddeld belegd	Transactie kosten in €	%
Zakelijke waarden	200.520	142	0,07%	208.371	12	0,01%
Vastrentende waarden	374.028	620	0,17%	348.792	433	0,12%
Vastgoed	49.831	-2	0,00%	52.349	-	-
Totaal	624.379	760	0,12%	609.512	445	0,07%
Advies en algemene kosten	-	-	0,00%	-	-	-
Totale kosten	624.379	760	0,12%	609.512	445	0,07%

Kostenniveau in vergelijking met andere fondsen

Het fonds heeft in 2020 meegedaan aan een benchmarkservice¹. Doel hiervan was na te gaan hoe de uitvoeringskosten zich verhouden tot de kosten van vergelijkbare fondsen. Aan het onderzoek hebben in totaal 208 pensioenfondsen (universum) meegewerkt met een totaal pensioenvermogen van € 1.336 miljard. Binnen deze groep fondsen is een groep van 15 fondsen te onderscheiden met een vergelijkbaar vermogen (peergroup). Het belegd vermogen van de peergroup bedroeg eind 2019 tussen € 100 en € 800 miljoen.

Vermogensbeheerkosten 2019

	Hagee	Peers	Universum
Vermogensbeheerkosten	0,57%	0,36%	0,55%

Vanuit de overtuiging dat actief vermogensbeheer waarde toevoegt ten opzichte van passief beheer heeft het fonds bewust gekozen om voor actief beheer.

Deze overtuiging wordt regelmatig getoetst aan de actuele ontwikkeling van het rendement ten opzichte van de benchmark. Dit gebeurt op basis van vergelijkingen met twee verschillende benchmarks:

- in de eerste plaats wordt het rendement van de werkelijke portefeuille vergeleken met de strategische portefeuille, dit geeft aan of het allocatiebeleid succesvol is geweest;
- de tweede vergelijking geeft een indicatie hoe de vermogensbeheerders hebben gepresteerd, dit geeft aan of het selectiebeleid succesvol is geweest.

Vergelijking van het rendement met de strategische portefeuille

Het rendement wordt afgezet tegen een benchmark gebaseerd op de verdeling van het vermogen conform de strategische portefeuille. Deze strategische portefeuille geeft het lange termijn doel van het fonds weer. De out-of underperformance tegenover deze benchmark geeft een oordeel over het allocatiebeleid. De underperformance in 2020 (-0,7%) geeft aan dat een voortdurende herbalancering naar de strategische portefeuille geresulteerd zou hebben in een 0,7% hoger rendement.

	2020	2019	2018	2017	2016	5 jrs
Beleggingsrendement totale portefeuille	11,00%	19,70%	-1,00%	3,50%	8,80%	8,20%
Benchmarkrendement portefeuille	11,70%	19,90%	-0,60%	2,80%	9,90%	8,60%
Outperformance	-0,7%	-0,2%	-0,4%	0,7%	-1,1%	-0,4%

¹ LCP Kostenbenchmark 2019

Het beleid om de portefeuille niet voortdurend aan de strategische allocatie aan te passen heeft over een 5-jaars periode gezien, geleid tot een performance die onder de performance van de benchmark ligt. Hierbij moet aangetekend worden dat een voortdurende herbalancering van de portefeuille ook kosten met zich meebrengt. De werkelijke performance zou ook in het geval van voortdurende herbalancerings niet geheel aan de benchmark hebben voldaan.

Vergelijking van het rendement met de werkelijke portefeuille

Het rendement wordt eveneens afgezet tegen een benchmark berekend op basis van de werkelijke samenstelling van de portefeuille. De out- of underperformance geeft hierbij aan hoe de vermogensbeheerders hebben bijgedragen aan het resultaat.

Omdat het bestuur bewust heeft gekozen voor een actief beleggingsbeleid verwacht het dat de werkelijke portefeuille een hoger rendement laat zien dan de benchmark die op de werkelijke gewichten is berekend.

De volgende tabel geeft een overzicht van de performance van het fonds ten opzichte van de benchmark berekend op basis van de werkelijke gewichten binnen de portefeuille.

	2020	2019	2018	2017	2016
Beleggingsrendement totale portefeuille	11,00%	19,70%	-1,00%	3,50%	8,80%
Benchmarkrendement portefeuille	9,90%	19,40%	-1,00%	3,10%	8,90%
Outperformance	1,1%	0,3%	0,0%	0,4%	-0,1%

De tabel laat zien dat de rendementen van het fonds meerjarig boven de benchmark liggen. Het beleid om actieve vermogensbeheerders te selecteren voldoet daarmee aan de verwachtingen. Het bestuur zal het beleid voortzetten om actief te beleggen waar dit een toegevoegde waarde kan hebben.

Kosten pensioenbeheer

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling omvatten onder andere de kosten van de pensioenadministratie, advies- en controlekosten. In de staat van baten en lasten wordt het totaal van deze kosten ad € 660K vermeld. Kosten van het pensioenbureau en bestuur van het fonds zijn hierin niet opgenomen, deze komen voor rekening van de werkgever.

Volgens de aanbevelingen van de Pensioenfederatie geeft het fonds inzicht in de kosten inclusief de kosten die door de werkgever worden betaald. In het onderstaand overzicht is hiermee rekening gehouden door naast de rechtstreeks door het fonds betaalde kosten ook een schatting € 337K op te nemen van de kosten van het pensioenbureau en het bestuur.

De pensioenuitvoeringskosten worden als volgt toegelicht:

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Pensioenuitvoeringskosten	660	604
Schatting kosten werkgever	337	305
Toedeling algemene kosten aan vermogensbeheer	-135	-115
Totaal kosten pensioenbeheer	862	794
Kosten pensioenbeheer per deelnemer (in euro)	228	210

De kosten per deelnemer zijn gebaseerd op het aantal actieve deelnemers plus de gepensioneerden. De gewezen

deelnemers worden hierin niet meegenomen.

De kosten werkgever vertonen een stijging als gevolg van een verhoging van de CAO lonen.

Door een andere verhouding tussen de algemene kosten en de kosten voor vermogensbeheer valt de toedeling, hoger uit dan in het voorgaande jaar.

Kosten pensioenbeheer per deelnemer 2019

Het fonds heeft in het verslagjaar meegedaan aan een benchmark² onderzoek naar de kosten van pensioenfonds. Doel hiervan is om na te gaan hoe de kosten van het fonds zich verhouden tot de kosten van vergelijkbare fondsen. In het onderzoek zijn onder andere 47 fondsen betrokken met een vergelijkbaar aantal deelnemers (tussen de 2.000 en 5.000). In de onderstaande tabel worden de kosten van het fonds met de kosten van deze peergroup met betrekking tot 2019 vergeleken.

	(x € 1,-)		
	Hagee	Peers	Universum
Kosten pensioenbeheer per deelnemer (in euro)	210	365	106

Uit de vergelijking blijkt dat Hagee in 2019 een lager kostenniveau per deelnemer kende dan de fondsen in de peergroup. Als alle fondsen in Nederland (Universum) in de berekening worden meegenomen zijn de kosten per deelnemer bij het fonds een stuk hoger. In het Universum zitten eveneens veel grotere fondsen die door hun omvang in staat zijn om efficiënter te werken.

Gezien de omvang van het fonds is het bestuur van oordeel dat de kosten beperkt zijn. Dit neemt niet weg dat het kostenaspect een aandachtspunt blijft.

Toeslagen

Het bestuur streeft ernaar de koopkracht van de opgebouwde en ingegane pensioen in stand te houden door jaarlijkse een toeslag toe te kennen. Uitgangspunt voor het toekennen van toeslagen is de beleidsdekkingsgraad per 31 oktober van het voorgaande jaar. Als de beleidsdekkingsgraad boven de wettelijke ondergrens van 110% ligt kan een gedeeltelijke toeslag worden toegekend. Per 31 oktober 2020 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 106,7%. Deze dekkingsgraad lag onder de ondergrens van 110% voor het toekennen voor een toeslag. Op basis van deze uitgangspunten heeft het bestuur geen toeslag kunnen toekennen.

De maatstaf voor een toeslag is het stijging van het Consumenten Prijsindexcijfer (CPI) van oktober van het jaar ten opzichte van dezelfde maand van het voorgaande jaar. Hierbij wordt uitgegaan van de normale CPI dus inclusief effecten van wijzigingen van bijvoorbeeld de BTW. De stijging van het CPI van oktober 2020 ten opzichte van oktober 2019 bedroef 1,22%.

Omdat de pensioenen per niet zijn verhoogd is de koopkracht van de opgebouwde en ingegane pensioenen met 1,22% achteruit gegaan.

In de missie, visie en strategie heeft het bestuur aangegeven te streven naar een zo mogelijk volledige toeslagverlening. Doordat geen toeslag is verleend is niet aan dit streven voldaan.

Gedurende meerdere jaren is het fonds niet in staat geweest een (volledige) toeslag toe te kennen. Hierdoor is de koopkracht van de opgebouwde en ingegane pensioenen aangetast. De onderstaande tabel geeft inzicht in de verleende toeslagen ten opzichte van het prijsindexcijfer en de achterstand ten opzichte van de index.

² LCP Kostenbenchmark 2020

	Deelnemers			Gewezen deelnemers		
	Toegekend	Index[1]	Niet verleende indexatie cumula-tief	Toegekend	Index	Niet verleende indexatie cumula-tief
1-1-2021	0,00%	1,22%	15,88%	0,00%	1,22%	22,03%
1-1-2020	0,55%	2,72%	14,66%	0,55%	2,72%	20,81%
1-1-2019	1,13%	2,10%	12,49%	1,13%	2,10%	18,64%
1-1-2018	0,50%	1,33%	11,52%	0,50%	1,33%	17,67%
1-1-2017	0,00%	0,42%	10,69%	0,00%	0,42%	16,84%

N.B.: de achterstand voor de deelnemers geldt vanaf 1-1-2009, voor de gewezen deelnemers en gepensioneerden vanaf 1-1-2003.

Uit het overzicht blijkt dat de cumulatieve niet-verleende toeslag voor actieven en inactieven vanaf 2009 respectievelijk 2003 gelijk is 15,88% respectievelijk 22,03%. Het percentage voor de actieven is lager dan bij de inactieven. Dit komt door de verschillende perioden waar de cijfers op zijn gebaseerd en doordat de (daadwerkelijke) algemene loonstijgingen³ (gemiddeld) gezien lager zijn geweest dan de (gemiddelde) prijsinflaties. Voor actieven is de algemene loonstijging voor enkele jaren nihil geweest, terwijl de inflatie toen positief was. Naast het niet verlenen van toeslag is de stijging van de grondslag niet voldoende geweest om - ten behoeve van de jaaropbouw - de inflatie bij te houden.

Wet- en regelgeving

IORP II

Volgens de Pensioenfondsenrichtlijn welke is gebaseerd op de EU richtlijn voor Institutions for Occupational Retirement Provision II (IORP II) moet een pensioenfonds over een drietal sleutelfunctiehouders beschikken. Dit betreft de sleutelfuncties Actuarieel, Risicobeheer en Interne Audit. In 2019 is de sleutelfunctiehouder actuarieel benoemd door het bestuur. In het verslagjaar is de sleutelfunctiehouder Risicobeheer aangemeld bij DNB. DNB heeft ook ingestemd met deze benoeming. Aan het einde van het verslagjaar is de sleutelfunctiehouder interne audit voorgedragen aan De Nederlandsche Bank. Begin 2021 heeft DNB ingestemd met de benoeming van deze sleutelfunctiehouder. In de eerstvolgende bestuursvergadering is deze sleutelfunctionaris formeel benoemd door het bestuur.

Met de instemming en benoeming van de laatste sleutelfunctiehouder voldoet het fonds aan de organisatie eisen uit de pensioenfondsen richtlijn.

Pensioenakkoord

In juni 2020 heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de hoofdlijnen bekend gemaakt van een nieuw pensioenstelsel. Het huidige stelsel waarin een pensioen wordt toegezegd aan de deelnemers gaat verdwijnen. Het stelsel kenmerkt zich door een individuele opbouw van een pensioenkapitaal in combinatie met een sterke onderling solidariteit. In december 2020 heeft het Ministerie van Sociale Zaken een voorlopige wetsteksten en een consultatie document gepubliceerd. De verwerking van de opmerkingen van de branche moet in de zomer zijn afgerond. Na de zomer van 2021 wordt het wetvoorstel naar de Tweede en Eerste Kamer gezonden waarop de wet op 1 januari 2022 van kracht wordt. Uiterste datum waarop fondsen de wet geïmplementeerd moet hebben is 1 januari 2026.

Belangrijke onderdelen van het wetvoorstel zijn onder meer:

³ Tot 1 2016 was de toeslag voor de actieven gebaseerd op de loonindex, vanaf 1 januari 2016 op de Consumenten Prijsindex.

- de doorsneesystematiek wordt afgeschaft. Voor de meerderheid van de huidige werknemers betekent dit een achteruitgang in het pensioenvooruitzicht. Sociale partners zijn verantwoordelijk voor een eventuele compensatie hiervan;
- het is aan de sociale partners om het fonds te verzoeken de huidige reserves in te varen in het nieuwe stelsel;
- er kan een reserve worden gecreëerd om de langlevensrisico's te mitigeren.

Het bestuur streeft ernaar om dit nieuwe pensioencontract eerder te implementeren dan de uiterste datum van 1 januari 2026. In overleg met de sociale partners is een streefdatum van 1 januari 2024 vastgesteld.

Transitie FTK

In de jaren tot aan de invoering van het nieuwe stelsel kunnen fondsen ervoor kiezen het transitie-FTK toe te passen. Dit transitie-FTK houdt soepeler regels in voor kortingen en toeslagen. De voorwaarde om het transitie-FTK toe te passen is het voornemen om de huidige reserves in te varen in het nieuwe stelsel. Voor het invaren moeten de sociale partners een verzoek indienen bij het fonds.

Nabestaanden pensioen

Behalve de invoering van een geheel nieuw pensioenstelsel staat ook de voorziening voor het nabestaanden pensioen een ingrijpende verandering te wachten. Aanleiding tot de wijziging is de grote diversiteit in regelingen, te lage uitkeringsniveaus en het gebrek aan verzekering in een periode waarin de deelnemer niet verbonden is aan een fonds.

De ontwerpregeling voorziet in een partnerpensioen op verzekeringsbasis. De hoogte van de uitkering zou 50% van het laatst verdiende salaris bedragen (gemaximeerd tot de fiscale aftoppingsgrens). Ook na beëindiging van het dienstverband moet de verzekering nog een bepaalde tijd doorlopen. De wijziging van het partnerpensioen kan parallel lopen met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel.

Invoering van de regeling zoals het ontwerp nu voorligt zou voor het fonds tot gevolg hebben dat de uitkeringen voor het nabestaandenpensioen hoger worden. Omdat het partnerbegrip breder zal worden gedefinieerd worden hogere eisen gesteld aan de pensioenadministratie.

In het overleg met de sociale partners over de implementatie van het nieuwe pensioenakkoord zal het nabestaanden pensioen worden meegenomen.

Wet bedrag ineens

Derde onderdeel van de wijzigingen in de wetgeving betreft de mogelijkheid die deelnemers moeten krijgen om een deel van hun pensioen in 1 keer op te nemen. In de wetsvoorstellen wordt 10% genoemd als percentage van de reserve die opgenomen kan worden bij aanvang van de pensionering. Een combinatie van deze regeling met de hoog-laag-constructie of AOW compensatie is niet toegestaan.

Tijdens het debat in de Tweede Kamer over het wetsvoorstel zijn enkele aanvullende eisen gesteld die een extra complicatie vormen voor de uitvoering. Invoering van de wet werd met een jaar uitgesteld van 1 januari 2022 tot 1 januari 2023.

Wet pensioenverdeling bij echtscheiding

Dit wetsvoorstel heeft betrekking op de verdeling van de pensioenwaarde die tijdens de huwelijkse periode is opgebouwd. De ex-partner krijgt daarbij een zelfstandige aanspraak op ouderdomspensioen. De inwerkingtreding van het voorstel is voorzien op 1 januari 2022.

Duurzaam beleggen

De aandacht voor het belang van een duurzaam beleggingsbeleid is in de laatste jaren steeds verder toegenomen. Ook de wet- en regelgeving ontwikkelt zich op dit gebied steeds verder. Met ingang van 10 maart 2021 wordt de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) deels van kracht. Deze verordening ziet op transparantie over duurzaamheid in de beleggingsportefeuille en leidt tot aanvullende informatieverplichtingen. De wettelijk verplichte informatie is op 10 maart op de website van het fonds gepubliceerd.

Wet waardeoverdracht kleine pensioenen

In 2019 is de wet waardeoverdracht kleine pensioenen van kracht geworden. Deze wet maakt het mogelijk om de waarde van een klein pensioen over te dragen naar het fonds waar de deelnemer pensioen opbouwt, zonder dat de tussenkomst van de deelnemer zelf. Met ingang van 1 april 2021 kunnen ook de kleine pensioenen die opgebouwd zijn voor 2018 worden overgedragen. Omdat er zeer veel overdrachten worden verwacht heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een plan van aanpak ontworpen vastgesteld volgens welke deze pensioenen in een periode van enkele jaren overgedragen worden.

Organisatie

Bestuur

Het bestuur is paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden. De samenstelling van het bestuur is in 2020 niet gewijzigd. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen met de samenstelling van het bestuur en overige fondsorganen op balansdatum.

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan is samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden. De samenstelling van het Verantwoordingsorgaan is in 2020 niet gewijzigd.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie bestaat uit 3 leden van het bestuur en 1 lid van het pensioenbureau. De beleggingsadviescommissie wordt ondersteund door Willis Towers Watson Investment Consulting en Investment Communication Consultancy. De samenstelling van de Beleggingsadviescommissie is in 2020 niet gewijzigd.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie bestaat uit 3 leden vanuit het bestuur en 1 lid van het pensioenbureau. De commissie wordt geadviseerd door een communicatiespecialist van de werkgever. De samenstelling van de Communicatiecommissie is in 2020 niet gewijzigd.

Pensioenbureau

De uitvoering van de pensioenregeling is uitbesteed aan het pensioenbureau van Technische Unie. Met Technische Unie is een servicelevel agreement overeengekomen.

Overige uitvoeringsorganisaties en adviseurs

Het bestuur laat zich in de voorbereiding voor beleidsbesluiten bijstaan door diverse adviseurs. Bij de contactpersonen van de adviseurs hebben zich in 2020 geen mutaties voorgedaan. In bijlage 1 is een overzicht van de adviseurs opgenomen.

Invulling van de sleutelfuncties IORP II

Sinds 13 januari 2019 zijn de wijzigingen in de Pensioenwet uit hoofde van de Europese Richtlijn IORP II effectief. Het doel van IORP II is het bevorderen van de verdere harmonisatie van pensioenen in de Europese Unie. Het fonds heeft naar aanleiding van IORP II de zogenaamde sleutelfuncties geïmplementeerd in de governance structuur. De betreft de risicobeheerfunctie, actuariële functie en interne audit functie. De houders actuariële functie en risicobeheerfunctie zijn in 2019 respectievelijk 2020 van start gegaan met hun werkzaamheden. De houder van de interne audit functie gaat in 2021 van start met zijn werkzaamheden. De houders van de actuariële functie en de interne audit functie zijn extern benoemd.

De Nederlandsche Bank heeft de sleutelfunctiehouders getoetst en geen bezwaar gemaakt tegen de benoeming.

Klachten- en geschillen

In 2020 heeft het bestuur geen klachten ontvangen.

Risicomanagement

Algemeen

Het is onvermijdelijk dat bij de bedrijfsvoering risico's worden gelopen. Het fonds benadert die risico's op een integrale wijze, dat wil zeggen de risico's worden individueel en in samenhang beoordeeld.

Goed risicomanagement is essentieel om de doelstellingen van het fonds te realiseren. Het doel van het risicomanagement is om het bestuur in staat te stellen risico's identificeren en te beheersen.

In 2019 heeft het bestuur een document opgesteld voor het integraal risicomanagement. In dit document is het risicomanagement proces weergegeven volgens het 3-lines of defence model conform IORP II. De eerste lijn wordt gevormd door bestuur, adviseurs, commissies, vermogensbeheerders en pensioenbureau.

Tot de tweede lijn behoren de sleutelfunctiehouders actuaris en risicomanagement. De sleutelfunctiehouder interne audit vormt de derde lijn.

Risicohouding

De risicohouding is de mate waarin het fonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren en de mate waarin het fonds risico's kan lopen gegeven de kenmerken van het fonds. De risicohouding is tot stand gekomen na overleg met de sociale partners.

Hoog risico in de beleggingen betekent dat het fonds op de (zeer) lange termijn een grotere kans heeft om aan haar ambities ten aanzien van pensioenopbouw en het toekennen van toeslagen te voldoen. Voor de korte termijn kan een hoog risico betekenen dat de opgebouwde en ingegane pensioenen verlaagd moeten worden. Het risico in de portefeuille is dan ook een balans tussen een korte- en een lange termijn afweging. Bij de afweging speelt de risicohouding van sociale partners een belangrijke rol. Bij aanvang van de Asset & Liability Management studie (2018) heeft het bestuur een workshop met de sociale partners georganiseerd om tot beleidsuitgangspunten te komen voor de risicohouding. De uitkomsten van de workshop zijn als volgt:

Toeslagen gemiddeld (in % van de maatstaf)	Minimaal 60%
Jaarlijkse kans op korting	Maximaal 9%
Omvang korting (zonder uitsmeren)	Maximaal 4%
Omvang korting 5 ^e percentiel (zonder uitsmeren)	Maximaal 15%

De uitkomsten van de ALM waren als volgt (15 jaars horizon):

Toeslagrealisatie	Circa 100%
Kans op korting	4%
Omvang korting	3%
Omvang korting 5 ^e percentiel	2%

De risicohouding heeft geresulteerd in een beleggingsmix van 50% zakelijke waarden, 50% vastrentende waarden. Om de stijging van het Vereiste Eigen Vermogen te beperken wordt de afdekking van het renterisico verhoogd naar 70% van de verplichtingen. Tevens wordt het valutarisico zoveel mogelijk afgedekt.

De risicohouding ten aanzien van de niet financiële risico's heeft als uitgangspunt een goede uitvoering van de pensioenregeling, continuïteit van de bedrijfsvoering en het borgen van een goede reputatie.

Solvabiliteit

Het risico met de grootste impact is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende eigen vermogen waardoor het niet aan haar ambitie van een zo waardevast mogelijk en betaalbaar pensioen kan voldoen.

De solvabiliteit wordt voortdurend gemonitord aan de hand van de ontwikkeling van de dekkingsgraad. De

belangrijkste maatregelen voor de beheersing van de solvabiliteit zijn het premie-, toeslagen-, en beleggingsbeleid.

Het risico in het premiebeleid is dat de pensioenopbouw voor een (grot) deel gefinancierd moet worden vanuit het vermogen van het fonds. Het fonds heeft dit risico gemitigeerd door het premiebeleid te baseren op een 36-maands gemiddelde rente.

Toeslagen worden gefinancierd vanuit het vermogen van het fonds. De invloed van toeslagen op de solvabiliteit van het fonds is beperkt door minimum grenzen te stellen aan het niveau van de beleidsdekkingsgraad in het toeslagenbeleid.

De belangrijkste risico's in het beleggingsbeleid zijn het renterisico en het risico van beleggen in zakelijke waarden.

De onderstaande tabel toont de gevoeligheid van de dekkingsgraad van een verandering van de rentecurve en een (gelijktijdige) verandering in het rendement op aandelen.

		Renteverandering						
		-1,05%	-0,70%	-0,35%	0,00%	0,35%	0,70%	1,05%
Verandering aandelen/ vastgoed	-30%	92,5%	95,0%	97,7%	100,5%	103,5%	106,7%	110,1%
	-20%	97,0%	99,6%	102,4%	105,4%	108,6%	111,9%	115,5%
	-10%	101,5%	104,3%	107,2%	110,3%	113,6%	117,1%	120,8%
	0%	106,0%	108,9%	112,0%	115,1%	118,6%	122,3%	126,2%
	10%	110,5%	113,5%	116,7%	120,1%	123,7%	127,5%	131,6%
	20%	115,0%	118,1%	121,5%	122,5%	128,7%	132,7%	136,9%
	30%	119,5%	122,8%	126,2%	129,9%	133,8%	137,9%	142,3%

De kleuren in de tabel geven een indicatie van de gevolgen indien de beleidsdekkingsgraad die waarden bereikt. Een dekkingsgraad van 92% geldt als kritieke grens waaronder het fonds niet meer op eigen kracht kan herstellen, deze situatie wordt weergegeven door de rode markering. Als de dekkingsgraad deze waarde bereikt moeten de ingegane pensioenen en pensioenaanspraken worden verlaagd. In verband met de invoering van een nieuw pensioenstelsel heeft de minister van sociale zaken deze grens voor 2020 verlaagd naar 90%.

De oranje kleur geeft een situatie aan waarin herstel mogelijk is maar als deze situatie te lang aanhoudt moeten pensioenen worden verlaagd. Als de beleidsdekkingsgraad zich in de grijze zone bevindt is er geen sprake van korting maar ook niet van een toeslag. In de groene zone kunnen pensioenen gedeeltelijk dan wel geheel worden verhoogd.

Renterisico

Voor het vastrentende waarde deel van de beleggingen geldt dat de waarde daarvan fluctueert met de stand van de actuele rente. Voor de verplichtingen van het fonds is hetzelfde van toepassing. Een beweging in de rente heeft dus invloed op de financiële positie van het fonds. De invloed van de rente wordt verminderd door dit risico af te dekken in de vastrentende portefeuille. De strategische afdekking van het renterisico bedraagt 70% van de verplichtingen. Door niet het gehele risico af te dekken kan het fonds profiteren van een stijging van de rente. In 2020 is een nieuw beleggingsfonds geselecteerd voor de afdekking van het renterisico. Hiermee wordt de actuele afdekking in lijn gebracht met de strategische afdekking van het renterisico en kan flexibeler worden ingespeeld op wijzigingen in de behoefte aan afdekking van dit risico.

Beleggingsrisico's

Bij de beleggingen van het vermogen loopt het fonds risico. Door de beleggingen te spreiden over verschillende vermogensbeheerders, categorieën, landen, stijlen, etc. wordt voorkomen dat risico's teveel worden geconcentreerd op een aspect. In het kader van de spreiding heeft het fonds meerdere beheerders voor

vastrentende waarden aangesteld. Voor zakelijke waarden is het grootste deel van het vermogen ondergebracht bij één vermogensbeheerder, dit is een multi-manager fonds waaronder een tiental vermogensbeheerders opereren.

Niet financiële risico's

De niet financiële risico worden gemonitord en beheerst met behulp van jaarlijkse risicoanalyses. Ieder bestuurslid heeft één of meer risicogebieden toegewezen gekregen. Op ieder bestuurslid rust de taak om op zijn/haar risicogebied de analyse up-to-date te houden en hierover te rapporteren in het bestuur. Rapportage in het bestuur vindt plaats in een vaste (jaarlijkse) cyclus. De analyses zijn uitgevoerd in de vorm van scenarioanalyses. Daarin wordt op basis van verschillende scenario's gekeken of het fonds tegen de gevolgen van het scenario bestand is en welke aanvullende maatregelen er genomen kunnen worden om het risico binnen acceptabele grenzen te houden. In de toelichting op de jaarrekening wordt ingegaan op de beheersing van de niet financiële risico's.

Strategische risico's

Ontwikkelingen buiten het fonds kunnen van grote invloed zijn op het fonds. Veranderingen van het draagvlak onder de werknemers en werkgever kunnen voor het bestuur of werkgever aanleiding geven om zich te bezinnen op de waarde van een eigen fonds boven een andere manier om pensioen op te bouwen.

Door de paritaire vertegenwoordiging in het bestuur zijn bestuursleden goed op de hoogte van de mogelijke wijzigingen in het draagvlak onder werknemers en werkgever. Het bestuur is in staat snel op de veranderingen in te spelen.

Ontwikkelingen in de wet- en regelgeving kunnen eveneens aanleiding geven tot een herbezinning over de pensioenuitvoering. Ingrijpende wijzigingen in het pensioenstelsel kunnen tot de conclusie leiden dat het belang van de deelnemer beter gediend is bij een andere pensioenuitvoerder.

Integriteitsrisico

Ieder risico van aantasting van de reputatie, bedreiging van het vermogen of resultaat als gevolg van het niet naleven van de wet, geldt als integriteitsrisico. Om de integriteit van de bedrijfsvoering te kunnen waarborgen heeft het fonds een gedragscode opgesteld die de integriteit van het fonds moeten helpen handhaven. Jaarlijks toetst de compliance officer de naleving van de gedragscode en rapporteert hierover in het bestuur.

Op basis van scenario's is een analyse gemaakt van integriteitsrisico's. Een dergelijke analyse geeft inzicht in de omstandigheden waarin de integriteit in gevaar kan komen. Op grond van de analyse kunnen waar nodig aanvullende mitigerende maatregelen worden genomen.

IT-risico

Het IT-beleid is gericht op adequate borging van de risico's van de informatievoorziening vanuit het oogpunt van betrouwbaarheid, toegang, beschikbaarheid, integriteit, en toekomstvastheid. Het beleid heeft tot doel de juistheid, volledigheid en privacy van (deelnemers-)data te waarborgen. Als uitgangspunt voor het IT-beleid geldt het informatiebeveiligingsbeleid van Technische Unie. Dit beleid is gebaseerd op ISO 27001 standaarden. Het Toetsingskader Informatiebeveiliging van De Nederlandsche Bank wordt eveneens gehanteerd.

Het fonds heeft een eigen ICT beleid opgesteld volgens welk een jaarplan ICT opgesteld wordt.

Uitbestedingsrisico

Het fonds heeft alle werkzaamheden uitbesteed. Het pensioenbeheer is uitbesteed aan het pensioenbureau van Technische Unie, vermogensbeheer aan diverse vermogensbeheerders. In het kader van de uitbestedingen is het van belang dat het bestuur zicht houdt op het functioneren van de uitbestedingspartners. Dit zicht wordt verkregen door rapportages over de servicelevel agreement met Technische Unie, over interne controlemaatregelen en de handhaving daarvan bij de vermogensbeheerders en rapportages van de vermogensadviseur over de kwaliteit van de beheerders en over de financiële risico's.

In verband met het COVID-19 virus heeft het fonds rapportages van de uitbestedingspartners ontvangen over de maatregelen die zij hebben genomen om de continuïteit te borgen.

Het fonds houdt zich aan de Algemene verordening gegevensbescherming. Privacy gevoelige gegevens worden

in principe niet afgestaan aan de adviseurs. Om een correct advies te kunnen uitbrengen kan het toch noodzakelijk zijn dat een adviseur van het fonds de beschikking moet hebben over privacy gevoelige gegevens. In het kader daarvan worden verwerkersovereenkomsten met de betreffende adviseurs afgesloten.

Juridisch risico

Veranderingen in wet- en regelgeving kunnen bedreigend zijn voor de rechtspositie van het fonds en/of de positie van het fonds ten opzichte van de uitbestedingspartners. De ontwikkelingen op juridisch gebied worden nauwgezet gemonitord.

Omgevingsrisico

Ten behoeve van de periodieke risicoanalyses heeft het bestuur het omgevingsrisico gedefinieerd als het risico als gevolg van buiten het fonds komende veranderingen op het gebied van concurrentie, belanghebbenden, reputatie of ondernemingsklimaat. Hoewel de coronapandemie ook tot het omgevingsrisico behoort is deze er niet in opgenomen. Voor de gevolgen van de COVID-19 uitbraak is een aparte risicoanalyse gemaakt die periodiek wordt herzien aan de hand van de actuele ontwikkelingen.

Goed pensioenfonds bestuur

Code Pensioenfonds

De Code Pensioenfonds is een gedragscode door de pensioensector en bestaat uit normen die de sector zichzelf oplegt. Het doel van de Code is het vertrouwen van de belanghebbenden in het goede beheer van hun pensioen te vergroten of te herstellen. Uitgangspunt voor de Code is het “pas-toe-of-leg-uit” principe, met andere woorden als aan de normen niet worden nageleefd moet dit worden uitgelegd.

De Code kent een achttal normen waarover het fonds altijd een toelichting moet verstrekken. In de onderstaande tabel wordt aangegeven welke normen dit zijn en welk onderdeel van dit verslag als toelichting dient.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	In het bestuursverslag wordt gerapporteerd over het beleid en de realisatie daarvan.
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	In de paragraaf Bestuur onder “diversiteit” wordt hierover gerapporteerd.

Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Nee	Het bestuur heeft geen stappenplan opgesteld maar streeft een grotere diversiteit wel na. De beperkte vijver waarin voor (kandidaat) bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan kan worden gevist maakt het zeer moeilijk om de concrete doelen van een stappenplan te behalen.
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De visitatiecommissie rapporteert in dit verslag over de naleving van de Code.
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	De missie, visie en strategie zijn in een aparte paragraaf in dit verslag opgenomen.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	In het hoofdstuk vermogensbeheer wordt ingegaan op het verantwoord beleggen.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In het hoofdstuk goed pensioenfondsbestuur wordt hierover gerapporteerd.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	In het hoofdstuk Bestuur wordt gerapporteerd over de klachten en geschillen.

Een aantal normen uit de Code wordt niet nageleefd, deze worden hieronder toegelicht.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Nee	Het bestuur heeft geen stappenplan opgesteld maar streeft een grotere diversiteit wel na. De beperkte vijver waarin voor (kandidaat) bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan kan worden gevist maakt het zeer moeilijk om de concrete doelen van een stappenplan te realiseren.
Norm 34	Nee	Op dit punt wijkt het beleid af van de code. Vertegenwoordigers van de werkgever

<p>De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.</p>		<p>worden benoemd totdat de werkgever de benoeming intrekt, vertegenwoordigers namens de werknemers en gepensioneerden worden gekozen uit de betreffende kring. De zittingsduur voor de gekozen leden is 6 jaar, waarbij geen restricties worden gesteld aan het aantal keren dat een bestuurslid herkozen kan worden. Motivatie van het bestuur voor deze afwijking is:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het bestuur telt 10 leden. Mede door dit grote aantal komt het regelmatig voor dat, ondanks de lange zittingstermijnen, nieuwe leden in het bestuur worden benoemd. – De pensioenmaterie vergt voor de (aspirant) bestuursleden een aanzienlijk investering in tijd om geschikt te worden als bestuurslid. Geschikt blijven vergt een proces van permanente educatie. Een zittingstermijn van 4 jaar met maximaal twee herbenoemingen doet naar de mening van het bestuur geen recht aan de investeringen die van de kandidaat worden gevraagd. – Het risico bestaat dat de langzittende bestuursleden een dominante positie binnen het bestuur innemen. Het besluitvormingsproces bij Hagee kenmerkt zich door de open en weloverwogen wijze waarop dit plaatsvindt. In de voorbereiding van een besluit hebben bestuursleden volop de gelegenheid om hun eigen standpunt voor het voetlicht te brengen. Binnen het proces zelf is geborgd dat de langzittende bestuursleden geen dominante positie kunnen innemen. – Het Verantwoordingsorgaan heeft aangegeven om pragmatische redenen de voorkeur te geven aan langere zittingstermijnen. – Het Verantwoordingsorgaan heeft opgemerkt dat er regelmatig nieuwe
---	--	---

		<p>bestuursleden worden benoemd hetgeen de langere zittingstermijnen compenseert.</p> <p>De nadelen van een lange zittingsduur zijn door de hiervoor genoemde punten niet verdwenen. Het bestuur zal voortdurend kritisch naar het eigen functioneren moeten blijven kijken om te borgen dat de balans naar de voordelen blijft overslaan.</p>
--	--	--

Functioneren van het bestuur

Jaarlijks evalueert het bestuur het eigen functioneren. Periodiek wordt de evaluatie onder begeleiding van een derde partij uitgevoerd. De evaluatie over 2020 wordt onder begeleiding van een derde partij uitgevoerd. In de vergadering van april 2021 zal deze evaluatie worden besproken.

Bevordering geschiktheid

Alle bestuursleden hebben minimaal een basis cursus voor pensioenen gevolgd. De bestuursleden hebben minimaal het geschiktheidsniveau A. In het kader van de bevordering van deskundigheid en geschiktheid worden jaarlijks twee aparte vergaderingen belegd waarin dieper wordt ingegaan op een specifiek onderwerp. De themaverzamelingen van 2020 stonden in het teken van alternatieve uitvoeringsvormen, het pensioenakkoord en de gevolgen van de renteontwikkelingen voor de toekomstige pensioenopbouw. Ook volgen bestuursleden cursussen, seminars en workshops over verschillende pensioenonderwerpen.

In het kader van het bevorderen van de deskundigheid past de verdeling van de aandachts- en risicogebieden van het fonds onder de bestuursleden waarbij zo dicht mogelijk wordt aangesloten bij de professionele deskundigheid en opleiding. Ieder lid van het bestuur heeft één of meerdere aandachts- en risicogebied toegewezen gekregen.

Compliance officer

De voornaamste taken van de compliance officer zijn toezicht houden op de naleving van de gedragscode en van wettelijke regelingen. Jaarlijks toetst de compliance officer de naleving van wet- en regelgeving en gedragscode. Het bestuur maakt gebruik van de modelgedragscode zoals die door de Pensioenfederatie is gepubliceerd. De compliance officer verzoekt de bestuursleden en medewerkers van het pensioenbureau en leden van het Verantwoordingsorgaan jaarlijks een enquête met betrekking tot het handelen conform de gedragscode in te vullen. De resultaten van de enquête over de periode oktober 2019 tot oktober 2020 zijn in de vergadering van december 2020 gerapporteerd.

Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek naar de naleving van wet- en regelgeving in 2020 heeft de compliance officer geconcludeerd dat er geen redenen zijn om te twijfelen aan de correcte naleving van wet- en regelgeving.

Visitatiecommissie

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door Visitatiecommissie Holland. De commissie heeft als taken het beoordelen van de beleids- en bestuursprocedures en interne beheersmaatregelen; het beoordelen van de wijze waarop het bestuur omgaat met risico's op lange termijn en het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt bestuurd.

Jaarlijks wordt er een visitatie uitgevoerd. De rapportage van de visitatiecommissie is als separaat onderdeel in dit verslag opgenomen.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan geeft een oordeel over het handelen van het bestuur ten aanzien van het uitgevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst. Het bestuur overlegt meerdere malen per jaar met het verantwoordingsorgaan, waarvan minimaal een keer voltallig. De leden van het verantwoordingsorgaan worden uitgenodigd voor de themavergaderingen.

Om een oordeel te kunnen geven moet het Verantwoordingsorgaan op de hoogte blijven van de ontwikkelingen die er bij het fonds spelen. In het kader daarvan ontvangt het Verantwoordingsorgaan dezelfde informatie als de leden van het bestuur.

Het rapport van het verantwoordingsorgaan is als separaat onderdeel in dit verslag opgenomen.

Toezichthouder

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door De Nederlandsche Bank geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Pensioenregeling

De kenmerken van de pensioenregeling zijn als volgt:

	Regeling 1 januari 2020
Pensioensysteem	Middelloon CDC
Pensioenleeftijd	68
Maximum pensioengevend salaris (EUR)	110.111
Franchise (EUR)	16.000
Opbouwpercentage	1,600%
Nabestaandenpensioen	70%
Premie	33,6%

Premie en pensioenopbouw

Met de werkgevers is een premie vaste periode van 5 jaar overeengekomen. Vanaf 1 januari 2018 bedraagt de premie 33,6% van de grondslag. In de premie zijn opslagen begrepen voor premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid, tijdelijk nabestaandenpensioen en solvabiliteit.

De pensioenopbouw wordt jaarlijks aangepast aan een kostendekkend niveau van de pensioenpremie. Als de premie niet toereikend is voor een volledige pensioenopbouw dan worden allereerst de middelen in het premiedepot aangewend en als die niet toereikend zijn wordt de pensioenopbouw verlaagd. Is de premie meer dan kostendekkend is wordt het meerdere in het premiedepot gestort.

Toeslagverlening

De toeslagverlening (indexatie) is voorwaardelijk. Dit betekent dat er geen recht is op een toeslag, jaarlijks besluit het bestuur of en in welke mate er een toeslag verleend kan worden. Toeslagen worden geheel gefinancierd uit het beleggingsrendement.

Bij de feitelijke toekenning van toeslagen hanteert het bestuur een beleidsstaffel als leidraad die gebaseerd is op de mogelijkheden die de pensioenwet biedt. Deze staffel geldt als uitgangspunt; bij de jaarlijkse besluitvorming zal het bestuur andere relevante economische omstandigheden in ogenschouw nemen. De inhoud van de staffel is als volgt:

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
< 110%	Geen toeslagverlening
> 110% < +/-125 - 130%	Toeslagverlening pro rato. Na toeslagverlening moet de DG groter of gelijk zijn aan 110%. De toeslag moet toekomstbestendig zijn.
> +/-125 - 130%	Volledige toeslag Mogelijk inhaaltoeslag, maximaal 1/5 ^e van het beschikbare vermogen mag worden ingezet

Basis voor de toeslag is de stijging van het Consumenten Prijsindexcijfer van de maand oktober ten opzichte van hetzelfde cijfer van het voorgaande jaar. Deze basis wordt zowel voor de opgebouwde als voor de ingegane pensioenen gehanteerd. Op basis van het hiervoor genoemde beleid en de beleidsdekkingsgraad per eind oktober heeft het bestuur besloten geen toeslag toe te kennen per 1 januari 2021.

Kortingssystematiek

Als de financiële positie van het fonds ontoereikend is, geldt als uiterste maatregel dat pensioenaanspraken en rechten op pensioen verlaagd worden. Deze verlaging wordt toegepast:

- onvoorwaardelijk: als het eigen vermogen zich 5 achtereenvolgende jaren onder het wettelijk minimumniveau (104,2%) bevindt;
- voorwaardelijk: als het fonds volgens het herstelplan niet op eigen kracht kan herstellen binnen de daarvoor geldende termijn, deze situatie doet zich voor bij een (geschatte) beleidsdekkingsgraad van minder dan 92%;
- als alle overige sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet.

Omdat de beleidsdekkingsgraad hoger is dan het minimumvereiste niveau en het fonds ook binnen de hersteltermijn aan het vereist niveau (volgens herstelplan) voldoet er is geen sprake van een mogelijke verlaging.

Voor de voorwaardelijke kortingen geldt dat jaarlijks wordt beoordeeld of de korting nog noodzakelijk is in het kader van het dan geldende herstelplan. Is dit niet het geval dan vervalt de korting.

Indien het fonds 5 jaren achtereenvolgend niet voldoet aan de vereisten ten aanzien van het minimum vereist eigen vermogen en ook bij de laatste vaststelling hier niet aan voldoet moet een onvoorwaardelijke korting worden toegepast. Deze korting wordt direct toegepast. Op basis van het van kracht zijnde herstelplan is er geen sprake van een (voorgenomen) korting.

Deelnemers

Het aantal actieve deelnemers is in 2020 licht gedaald ten opzichte van het niveau van ultimo 2019.. Onderstaand het verloop van de deelnemersaantallen:

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Gepensio- neerden	Totaal
Stand per 31 december 2019	2.299	1.532	1.497	5.328
Toetredingen	166	-	-	166
Uittredingen met premievrije rechten	-161	160	-	-1
Overlijden	-4	-11	-44	-59
Pensioneringen en ingang partnerpensioen	-32	-33	65	-
Beëindiging pensioen	-	-	-2	-2
Waardeoverdrachten	-	-78	-	-78
Afkopen	-	-9	-7	-16
Overige mutaties	2	-2	-	-
Stand per 31 december 2020	2.270	1.559	1.509	5.338

Technische Analyse

In het volgende overzicht is de analyse van het resultaat opgenomen. Het saldo tussen baten en lasten bedraagt € 14,5 miljoen en wordt toegevoegd aan het eigen vermogen.

	2020	2019	
			<i>(x € 1.000,-)</i>
Beleggingen			
Beleggingsresultaten	67.150	99.734	
Benodigde Interest	1.741	1.073	
Wijziging van marktrente gedurende jaar	-74.577	-75.132	
<i>Subtotaal</i>		-5.686	25.675
Premieresultaat en kosten			
Premie	18.868	18.634	
Premie risicoherverzekering	-583	-546	
Pensioenopbouw in het jaar	-16.654	-13.758	
Risicokoopsommen	-1.491	-1.304	
Dekking kosten	-752	-895	
<i>Subtotaal</i>		-612	2.131
Overig resultaat			
Resultaat op waardeoverdrachten	-96	-139	
Resultaat op kosten	-20	246	
Resultaat op uitkeringen	-57	59	
Kanssystemen	2.126	1.255	
Indexatie en overige toeslagen	-	-2.929	
Gewijzigde waarderingsgrondslagen	18.605	-	
Overige baten en lasten	283	-5	
<i>Subtotaal</i>		20.841	-1.513
Totaal saldo baten en lasten	14.543	26.293	

Premie

Per 1 januari 2018 is de pensioenpremie vastgesteld op 33,6% van de gezamenlijke pensioengrondslag. Volgens de overeenkomst met de werkgever is deze premie van kracht voor de periode tot en met 31 december 2022. Omdat de premie vaststaat en deze kostendekkend moet zijn wordt voor de aanvang van een kalenderjaar bekeken welk saldo uit de premie beschikbaar is voor de pensioenopbouw. Om te bepalen welke pensioenopbouw mogelijk is maakt het fonds gebruik van een 36-maands gemiddelde renteterminstructuur. In 2020 heeft het bestuur besloten om het beleid te wijzigen, voor 2021 wordt uitgegaan van een verwacht rendement.

Daarnaast dient het fonds de kostendekkende premie te berekenen op basis van de werkelijke rente per ultimo van het jaar, de zogenaamde zuivere kostendekkende premie. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende premieberekeningen.

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Zuivere kostendekkende premie	22.515	18.915
Gedempte kostendekkende premie	18.939	18.701
Feitelijke premie	18.758	18.523
Toevoeging/ onttrekking premiedepot	-	-

Het fonds dient de pensioenpremie vast te stellen op een kostendekkend niveau. Als de feitelijke premie lager is dan de gedempte kostendekkende premie wordt het verschil onttrokken aan het premiedepot of wordt de pensioenopbouw verlaagd. Of aan de wettelijke eis van een kostendekkende premie wordt voldaan wordt bepaald in het jaar voorafgaand aan het boekjaar (ex-ante). De vergelijking tussen de feitelijke premie en de gedempte premie ziet er als volgt uit:

	(x € 1.000,-)	
	Ex-Ante	Ex-Post
Gedempte kostendekkende premie	18.402	18.939
Feitelijke premie	18.415	18.868
Overschot/tekort	13	-71

Of de premie kostendekkend is wordt ex-ante bepaald. Door mutaties in het deelnemersbestand is achteraf gebleken dat de premie iets minder dan kostendekkend is geweest.

De stijging van de premie ten opzichte van het voorgaande jaar kan geheel verklaard worden vanuit mutaties in het deelnemersbestand.

Vermogensbeheer

Het beleggingsbeleid is gericht op het op lange termijn behalen van een beleggingsrendement dat hoger is dan de groeivoet van de verplichtingen. Het verschil in rendement op de beleggingen en de groeivoet van de verplichtingen komt tot uiting in de dekkingsgraad van het fonds. Het beleggingsbeleid is gericht op het beheersen van dit verschil in rendement tussen beleggingen en verplichtingen.

Duurzaam beleggen

Het bestuur geeft ongewijzigd invulling aan het beleggingsbeleid middels het participeren in beleggingsfondsen. Het fonds heeft aandacht voor duurzaamheid bij haar beleggingen en is zich daarbij bewust van haar maatschappelijke rol en de verantwoordelijkheid die daarbij hoort. Het bestuur wil meer doen dan het wettelijk

minimum, maar de implementatie moet wel praktisch haalbaar zijn. Daarom:

- heeft het pensioenfonds de maatschappelijke verantwoordelijkheid benoemd in haar beleggingsbeleid;
- integreert het pensioenfonds maatschappelijke verantwoordelijkheid als aanvullend criterium in haar beleggingsbesluitvorming (naast o.m. verwacht rendement, kosten en operationele overwegingen);
- legt het pensioenfonds jaarlijks verantwoording af over het gevoerde beleid;
- marginaal hogere kosten voor de beleggingen zijn toegestaan, op voorwaarde dat het verwachte meer rendement van duurzame of verantwoorde beleggingsoplossingen kan worden vastgesteld;
- Het bestuur realiseert zich dat de mogelijkheden en inzichten omtrent verantwoord beleggen evolueren. Het evalueert daarom ieder jaar het verantwoord beleggingsbeleid.

Het bestuur heeft bovengenoemde uitgangspunten gehanteerd bij de herziening van de portefeuille aandelen in ontwikkelde markten.

Bij de selectie van vermogensbeheerders weegt het fonds duurzaamheidsaspecten en kijkt daarbij specifiek naar de volgende criteria:

- De mate van ESG integratie in het beleggingsbeleid. Hierbij wordt gekeken of duurzaamheidsaspecten worden meegenomen bij het maken beleggingskeuzes om het rendement van de beleggingen op lange termijn te verhogen door duurzaamheidsrisico's te mitigeren en duurzaamheidsmogelijkheden te benutten.
- Het gevoerde stem- en betrokkenheidsbeleid: Hierbij wordt gekeken of de dialoog met bedrijven wordt aangegaan omtrent duurzaamheid en stemrecht wordt uitgeoefend om verandering te bewerkstelligen

Duurzaamheid is een aanvullend criterium naast onder meer verwacht rendement, kosten en operationele overwegingen.

Het bestuur heeft bovengenoemde uitgangspunten gehanteerd bij de herziening van de portefeuille aandelen in ontwikkelde markten. Bij de selectie van een vervangende beheerder heeft het bestuur gekozen voor een multi-manager fonds dat duurzaam beleggen als key-factor beschouwd voor lange termijn rendement. In 2019 is een begin gemaakt met de herbelegging van de aandelenportefeuille ontwikkelde markten. In 2020 is de transitie daartoe afgerond en wordt bij het beheer van de aandelenportefeuille in ontwikkelde markten volledig rekening gehouden met bovengenoemde duurzaamheidscriteria.

Op basis van de ervaringen met de aandelenportefeuille zal in 2021 het duurzaamheidsbeleid binnen de portefeuille zakelijke waarden worden geëvalueerd. Er wordt gekeken of en in hoeverre dit beleid toepasbaar is voor andere beleggingscategorieën. Bij deze herziening van het algemene duurzaam beleggingsbeleid worden de volgende aspecten meegenomen:

- De mate van ESG-integratie
- Het uitgevoerde stem- en betrokkenheidsbeleid
- De monitoring van aangestelde vermogensbeheerders
- De evaluatie van aangestelde vermogensbeheerders

Monitoring van de impact van beleggingen is van cruciaal belang om een effectief beleid uit te voeren.

Resultaten 2020

Binnen de wereldwijd belegde aandelenportefeuille is met name aandacht besteed aan de impact van de beleggingen op het klimaat. Ten opzichte van de benchmark (MSCI ACWI Paris aligned) stoten de bedrijven waarin het fonds heeft geïnvesteerd minder CO2 uit per eenheid van het geïnvesteerd vermogen.

Beleggingsstrategie

Het strategisch beleggingsbeleid is vastgesteld op basis van de resultaten van een ALM-studie (2018). Daarbij heeft het bestuur bandbreedtes gedefinieerd waarbinnen de feitelijke beleggingsmix zich mag bewegen zonder dat herbalancing wordt overwogen.

Bevindt de feitelijke mix zich buiten de bandbreedtes dan wordt herbalanceren overwogen. Per ultimo 2020

bevond de feitelijk mix zich binnen de gedefinieerde bandbreedtes.

Het beleid dat uit deze studie volgt kan als volgt worden samengevat:

	Mix 31-12-2020			Strategische mix
	minimum	strategisch	maximum	ALM-studie
Vastgoedbeleggingen	4,0%	9,0%	14,0%	10,0%
Aandelen	28,0%	36,0%	44,0%	40,0%
Vastrentende waarden	47,5%	55,0%	62,5%	50,0%
Totaal		100,0%		100,0%

De strategische mix op basis van de ALM studie is een streefwaarde. Door de onzekere economische vooruitzichten heeft het bestuur besloten het beleggingsbeleid gefaseerd naar deze mix toe te laten groeien. De strategische mix per 31 december is onderdeel van dit groeipad voor het jaar 2021.

Portefeuille

De feitelijke ten opzichte van de strategische beleggingsmix kan als volgt worden geïllustreerd:

Categorie	Waarde	31-12-2020	
		Allocatie Feitelijk	Strategisch
Vastgoedbeleggingen	60.129	8,8%	9,0%
Aandelen	234.573	34,4%	36,0%
- Wereldwijd	212.311	31,1%	32,4%
- Opkomende markten	22.262	3,3%	3,6%
Vastrentende waarden	386.697	56,8%	55,0%
- Korte looptijd	98.404	14,4%	14,0%
- Lange looptijd	258.826	38,1%	37,0%
- Hypotheken	29.467	4,3%	4,0%
Totaal	681.399	100,0%	100,0%

Op de balansdatum bevond de feitelijke mix zich binnen de bandbreedte van de strategische allocatie. Verschillende omstandigheden hebben ertoe bijgedragen dat het bestuur in 2020 geen concrete stappen heeft ondernomen om de feitelijke asset allocatie in lijn te brengen met de strategische mix. Belangrijkste reden hiervoor was dat het proces voor de herziening van de vastrentende portefeuille meer tijd in beslag heeft genomen dan verwacht. Herziening van de portefeuille vastrentende waarden is noodzakelijk om de beoogde doelportefeuille met 50% zakelijke waarden, 50% vastrentende waarden en een afdekking van het renterisico van 70% te kunnen bereiken.

31-12-2020

	Feitelijk	Strategisch
Afdekking renterisico in % van de nominale verplichtingen	58,5%	65,0%

Rendement

Het totale rendement van de beleggingen bedroeg 11,0%. Ten opzichte van de benchmark van 11,7% is dit een underperformance.. Deze underperformance is te wijten aan een onderweging van de categorie zakelijke waarden wereldwijd belegd en het achterblijven van het rendement op vastrentende waarden ten opzichte van de benchmark.

Per categorie bedroeg het rendement van de feitelijk mix en het rendement van de benchmark:

Beleggingscategorie	2020		Verschil
	Rendement	Benchmark	
Vastgoedbeleggingen	-10,6%	-9,3%	-1,3%
Aandelen	14,2%	10,0%	4,2%
Vastrentende waarden	12,9%	14,0%	-1,1%
Totaal	11,0%	11,7%	-0,7%

De afdekking van het renterisico is vormgegeven door middel van een portefeuille van renteswaps die is begrepen in de vastrentende waarden. Het rendement van dit deel van de portefeuille kan gesplitst naar het rendement op de obligatieportefeuille van 3,8% en het rendement op de renteswaps van 14,4%.

Terugblik op de financiële markten

De financiële markten werden in 2020 gedomineerd door de gevolgen van de COVID-19 pandemie. In begin van het jaar werd duidelijk dat er niet alleen sprake was van een lokale uitbraak van een tot nog toe onbekend virus in China maar dat deze ziekte zeer besmettelijk was en zich snel over de wereld verspreidde. Om verspreiding te voorkomen namen overheden drastische maatregelen die grote impact op de economie hebben. Daarop sloeg de paniek toe de financiële markten toe. Onderstaande grafiek van het verloop van de MSCI word index illustreert deze paniek. In maart werd de grootste koersdaling op 1 dag in de historie genoteerd.

Maatregelen van overheden om de economie te steunen deden de koersen na korte tijd weer stijgen. Behalve steunmaatregelen namen de overheden in meerdere of mindere mate maatregelen om verspreiding van het virus tegen te gaan. Het aantal besmettingen nam in de zomermaanden snel af om daarna in de herfst weer in hoog tempo op te lopen. Het oplopen van het aantal besmettingen werd gevolgd door extra steunmaatregelen en aanscherping van de maatregelen om de verspreiding te beperken. Ondertussen werd bij verschillende farmaceutische bedrijven hard gewerkt om een vaccin tegen het virus te ontwikkelen. In het derde kwartaal werden de eerste vaccins goedgekeurd en konden de vaccinatie programma's van start.

Gevolgen voor het bedrijfsleven zijn heel divers. Sommige bedrijfstakken zijn zwaar getroffen, andere profiteren juist. De maatregelen om de verspreiding van het virus tegen te gaan zijn gericht op het beperken van de contacten tussen mensen. Dat betekent zoveel mogelijk beperken van reizen en voorkomen dat grote groepen bij elkaar komen. De luchtvaart voor passagiers is daardoor voor een groot deel tot stilstand gekomen. Vliegtuig industrie en luchtvaartmaatschappijen zijn zwaar getroffen door de maatregelen evenals andere sectoren zoals horeca. Bedrijven die zich hebben gericht op online verkopen en bezorgdiensten daarentegen hebben het drukker dan ooit.

Met de start van het vaccineren lijkt het einde van de pandemie in zicht te komen. Naar verwachting wordt duurt het nog tot de zomer van 2021 totdat zoveel mensen zijn gevaccineerd dat een nieuwe uitbraak weinig kansen meer heeft.

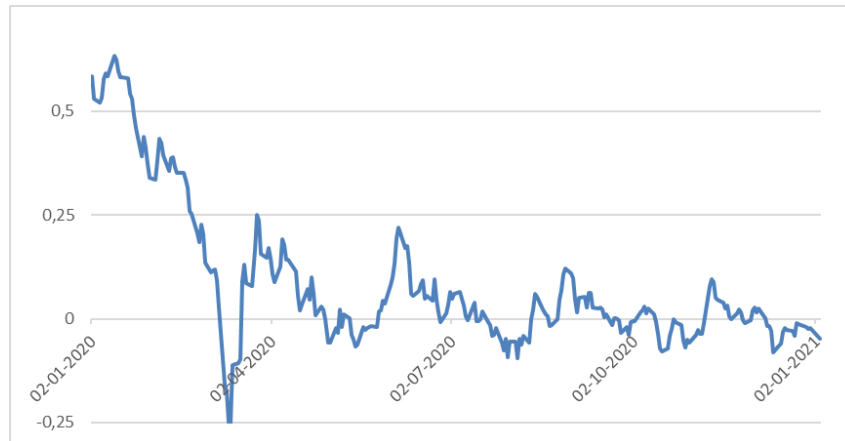
Ondanks de pandemie zijn de financiële markten optimistisch het jaar uitgegaan. Vaccinatie tegen COVID-19, een overeenkomst tussen de EU en Groot-Brittannië over de Brexit en de verzekering dat steunmaatregelen doorgaan zolang dan nodig is waren een goede voedingsbodem. Ook hebben de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten rust gebracht op de markten.

De steunprogramma's om de pandemie te bestrijden komen bovenop het kapitaal dat onder eerdere steunprogramma's in de markt is gebracht. Voor de rente heeft dit tot gevolg gehad dat deze nog verder is gedaald. Onder andere voor pensioenfondsen heeft dit tot gevolg dat de verplichtingen verder zijn gestegen. De rendementen op vastrentende waarden zijn door de lage renteniveaus zeer beperkt. Bij gebrek aan rendement op de obligatiemarkten, sterk gedaalde koersen en beperkte bestedingsmogelijkheden als gevolg van de pandemie hebben beleggers zich op de aandelenmarkten gestort. Dit is mede de oorzaak van de koersstijgingen op de aandelenmarkten wat het risico met zich meebrengt dat een mogelijke stijging van de rente ook sterke gevolgen heeft voor de aandelenmarkten.

De vooruitzichten voor 2020 waren zeer gematigd maar het jaar is ondanks de pandemie toch afgesloten met een goed rendement.

Door de steunmaatregelen is er nog veel meer kapitaal de markt ingevloeid. De groei van het aanbod van kapitaal is gevolgd door een verdere daling van de rente. De rentes van Duitse 10-jaars leningen waren eind 2020 gedaald tot negatieve waarden.

De onderstaande grafiek illustreert het verloop van de 30-jaars swap rente in het afgelopen jaar.

Beoordeling controlemaatregelen vermogensbeheerders

Het is voor het bestuur van belang zich een beeld te vormen van de werking van de interne controlemaatregelen bij de vermogensbeheerders. Daartoe zijn bij de vermogensbeheerders jaarverslagen en verklaringen opgevraagd omtrent de werking van de administratieve organisatie en interne controle. Deze verklaringen zijn opgesteld aan de hand van (internationale) standaarden zoals SSAE 16 en ISAE 3402.

Daarnaast krijgt de beleggingsadviescommissie ieder halfjaar een rapportage over de vermogensbeheerders waarin sterke en zwakke punten en issues in de organisatie van de vermogensbeheerder uiteengezet worden. De rapportages van de vermogensbeheerder in combinatie met de rapportages van de beleggingsadviseurs geven het bestuur voldoende aanleiding om te blijven vertrouwen op de vermogensbeheerders.

Vooruitblik 2021

Economische ontwikkelingen

De ontwikkeling van vaccins tegen het COVID-19 virus heeft uitzicht gegeven op het einde van de pandemie. Voorsnog is echter slechts een klein deel van de bevolking gevaccineerd en blijven maatregelen tegen verspreiding van kracht. Nieuwe varianten van het virus die nog besmettelijker zijn geven weinig vertrouwen dat de economische activiteiten op korte termijn weer volledig hervat kunnen worden. Aan de andere kant houden consumenten nu geld over en dat zal waarschijnlijk uitgegeven gaan worden zodra dan weer kan.

De vooruitzichten voor 2021 zijn zeer onzeker. De economische ontwikkeling zal sterk afhankelijk zijn van de effectiviteit van de maatregelen tegen het COVID-19 virus. Als het maatschappelijk verkeer weer is genormaliseerd zal duidelijk worden welke economische schade de pandemie heeft aangericht.

Pensioenpremie- en opbouw in 2021

Omdat de pensioenpremie voor een periode van 5 jaar vaststaat en de premie kostendekkend moet zijn neemt het bestuur jaarlijks een besluit over een passende opbouw. In 2020 heeft het bestuur geconstateerd dat de pensioen verder verlaagd zou moeten worden naar een niveau 1,4%. Het bestuur heeft geoordeeld dat dit niet in overeenstemming is met de missie van het fonds om een goed pensioen te bieden. Het bestuur heeft daarom het beleid zodanig aangepast dat het meer vrijheid heeft bij de vaststelling van de pensioen. Voor 2021 is de opbouw op basis van het nieuwe beleid vastgesteld op 1,60% (2020 1,60%). Een deel van de pensioenopbouw wordt daarmee gefinancierd uit het vermogen van het fonds.

Wet- & regelgeving

Medio 2020 hebben werkgevers, werknemers en de overheid overeenstemming bereikt over de uitwerking van het pensioenakkoord uit 2019. Hiermee is de weg vrijgemaakt voor een nieuw stelsel dat uiterlijk op 1 januari 2026 in werking moet treden. Belangrijke elementen van het huidige stelsel zoals solidariteit en collectiviteit en fiscale facilitering blijven in het nieuwe stelsel behouden.

De pensioenopbouw in de vorm die in Nederland nu gebruikelijk is gaat geheel verdwijnen. In plaats van een systeem gebaseerd op de opbouw van pensioen wordt overgegaan naar de opbouw van een persoonlijk vermogen. Dit persoonlijke vermogen wordt gebruikt voor de pensioenuitkeringen.

Het fonds heeft de ontwikkelingen met betrekking tot het nieuwe stelsel nauwgezet gevolgd. Het fonds heeft het voornemen om per 1 januari 2024 over te gaan naar het nieuwe stelsel. De primaire verantwoordelijkheid voor het maken van afspraken over een nieuwe pensioenregeling ligt bij de sociale partners. Het fonds neemt in dit besluitvormingsproces een proactieve rol en is het overleg gestart met de sociale partners over de ambitie om per 1 januari 2024 over te gaan naar het nieuwe stelsel.

Wet pensioenverdeling bij echtscheidingen

De beoogde inwerkingtreding van de Wet pensioenverdeling bij echtscheiding is 1 januari 2022. Het wetsvoorstel heeft betrekking op de verdeling van de pensioenwaarde bij echtscheiding. In de loop van 2021 zal het wetsvoorstel door de politiek behandeld moeten worden om nog tijdig te kunnen worden geïmplementeerd.

Herstructurering beleggingen

In 2020 is een beheerder geselecteerd voor een LDI-Core portefeuille voor de afdekking van het renterisico. Met de overgang naar de een LDI-Core portefeuille wordt de afdekking van het renterisico verhoogd naar het strategisch niveau van 70%. Doordat de afdekking efficiënter plaatsvindt wordt kapitaal vrijgespeeld voor een belegging in een investment grade obligatie portefeuille. Effectuering van de transitie is voorzien in april 2021.

Verantwoord beleggen

In 2021 wordt nieuwe wet- & regelgeving van kracht die het fonds verplichten op de website te rapporteren over het beleid en de resultaten van verantwoord beleggen. Daarnaast zal het fonds in 2021 het beleid voor duurzaam beleggen evalueren. Aan de hand van de evaluatie wordt gekeken of het beleid van de vermogensbeheerders overeenkomt met dat van het fonds.

Wijziging UFR methodiek

Met ingang van 1 januari 2021 heeft De Nederlandsche Bank de methode waarmee de rente voor de zeer lange termijn wordt berekend, aangepast. In de nieuwe berekening van deze ultimate forward rate (UFR) wordt meer rekening gehouden met marktwaarderingen. Deze aanpassing zal in een aantal stappen worden doorgevoerd, per 1 januari 2024 is de wijziging geheel van kracht. De wijziging die per 1 januari 2021 is doorgevoerd heeft een effect op de dekkingsgraad van ongeveer +/- 1,4%. De overige stappen in de aanpassing hebben een vergelijkbaar effect zodat het totale effect op de dekkingsgraad ongeveer +/- 6% zal bedragen.

Amstelveen, 16 juni 2021

Drs. G.Th.F.M. Groot
Voorzitter

Drs. T. Melchior
Penningmeester

Mw. Mr. M.M. Oude Reimer
Secretaris

Ing. R. van Groningen
Lid

Mw. A. Dijkman MSc
Lid

J.J. Labree
Lid

Drs. W. Korving
Lid

H. Tol
Lid

Drs. G.R. de Vries
Lid

D. Willemsz
Lid

Verantwoording & Toezicht

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Taak en werkwijze

Het is de taak van het verantwoordingsorgaan (hierna te noemen het VO) om het door het bestuur van Stichting Hagee Pensioenfonds (hierna te noemen het fonds) gevoerde beleid te beoordelen. Het VO doet dit onder andere vanuit alle documenten en informatie die het VO ontvangt van het bestuur, van het pensioenbureau en van belangenorganisaties. Het VO ontvangt alles wat ook aan de bestuursleden wordt gestuurd, waardoor het VO geen informatieachterstand heeft ten opzichte van bestuursleden van het fonds. Met de informatie uit deze documenten, uit gezamenlijke vergaderingen met het bestuur, uit overleg met de voorzitter van het bestuur en het hoofd pensioenbureau en uit eigen overleg toetst het VO het door het bestuur gevoerde beleid in relatie met de missie en visie van het fonds. In het bijzonder wordt hierbij nagegaan of er bij het gevoerde beleid en bij het voorgenomen beleid voldoende rekening wordt gehouden met de belangen van alle betrokken partijen, de actieven, de slapers, de uitkeringsgerechtigden en de werkgever.

Onderwerpen 2020

Ontwikkeling dekkingsgraad in 2020

De feitelijke dekkingsgraad is in 2020 gestegen van 114,0% naar 115,1%. Het begin van de Covid-19 pandemie ging gepaard met een flinke daling van de dekkingsgraad tot ruim onder 100% halverwege maart. Vanaf dat dieptepunt is de dekkingsgraad zonder grote schokken gestegen tot een niveau dat iets hoger lag dan aan het begin van het jaar. Op grond van de beleidsdekkingsgraad van 31 oktober is het bestuur niet in staat geweest om een indexatie toe te kennen. Het VO constateert dat de cumulatieve achterstand van de toeslagen op de prijsinflatie (2020: 1,22%) helaas verder is opgelopen.

De ambitie van het fonds is om zo mogelijk volledige toeslagen toe te kennen. Het VO plaatst, net als vorig jaar, een kritische kanttekening bij de haalbaarheid van deze ambitie onder het huidige Financiële Toetsingskader nu er de afgelopen acht jaar gemiddeld slechts 30% van de prijsinflatie is geïndexeerd en ook de opbouw onder druk staat.

Communicatie

In 2020 heeft alleen de gebruikelijke communicatie plaats gevonden. Het bestuur heeft bij het Verantwoordingsorgaan een advies gevraagd voor het concept communicatieplan voor de periode 2021 – 2024.

Premiedekkingsgraad

Op basis van het bestaande beleid van zou het bestuur de pensioenopbouw voor 2021 moeten verlagen naar 1,4%. Omdat het bestuur van mening was dat een dermate laag percentage niet in overeenstemming zou zijn met de doelstelling van het fonds heeft men besloten het beleid te wijzigen zodat er toch voldoende ruimte was om te komen tot een opbouwpercentage van 1,6%. Als gevolg hiervan is de premiedekkingsgraad gedaald tot ongeveer 80% wat betekent dat een deel van de opbouw wordt gefinancierd uit het vermogen van het fonds. Deze vorm van financieren van opbouw uit het eigen vermogen van het fonds gaat dus ten koste van de dekkingsgraad en daarmee ook ten koste van het indexatie potentieel. Kortom, voor de gepensioneerden levert dit niets op maar daalt de te verwachten indexatie wel, terwijl het voor actieven meer een uitruil is tussen opbouw en indexatie.

Een lage premiedekkingsgraad is op de lange duur niet wenselijk maar in het nieuwe pensioenstelsel geen criterium meer. Maar dat betekent niet dat dan met dezelfde premie opeens een waardevast pensioen wordt opgebouwd. Tot de invoering van het nieuwe stelsel zal het bestuur nog een paar keer de afweging moeten maken tussen een hogere opbouw met een lagere premiedekkingsgraad of een lagere opbouw met een hoge dekkingsgraad.

Het VO geeft het bestuur opnieuw in overweging om vooraf te bepalen hoe men de afweging gaat maken tussen opbouw en premiedekkingsgraad, met name in het kader van evenwichtige belangenbehartiging.

Beleggingsbeleid

Op basis van de ALM studie uit 2018 heeft het bestuur besloten tot een asset allocatie van 50% in zakelijke waarden en 50% vastrentende waarden, in combinatie met een afdekking van het renterisico van 70% van de verplichtingen. Ook is besloten om in stappen toe te groeien naar deze strategische allocatie.

In 2020 heeft het bestuur een stap gezet door de transitie van de wereldwijde portefeuille voor zakelijke waarden naar het GEFV fonds te voltooien. Het VO constateert daarbij wel dat de voor 2020 beoogde groei naar de strategische allocatie nog niet volledig is gerealiseerd.

Het is in 2020 nog niet gelukt om te komen tot een hernieuwd beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Gezien de toenemende belangstelling voor verantwoord beleggen vanuit de wetgever en de maatschappij adviseert het VO het bestuur om in 2021 de herformulering van het beleid af te ronden.

Samenstelling Verantwoordingsorgaan

Sinds begin 2020 is het VO weer op sterkte. In 2020 heeft het VO één adviesaanvraag ontvangen over het communicatiebeleid. Het advies hierover zal in 2021 worden uitgebracht. Het VO is in 2020 bij twee bestuursvergaderingen aanwezig geweest, in juni bij de bespreking van de jaarstukken en in september bij de themavergadering over Premie & Pensioenopbouw en MVB (Maatschappelijk Verantwoord Beleggen) waarbij rekening wordt gehouden met milieutechnische, sociale en bestuurlijke aspecten.

Tevens is er drie keer overleg geweest samen met de voorzitter van het pensioenfonds en de manager pensioenbureau en heeft het VO drie keer intern overleg gehad.

Vooruitblik 2021

Om een duidelijke structuur te krijgen in het VO-overleg wordt dit in 2021 steeds korter voor bestuursvergaderingen gepland. De agenda en de onderliggende stukken voor de bestuursvergadering zijn dan een leidraad voor het VO-overleg.

De invoering van het nieuwe pensioenstelsel zal de komende jaren een belangrijk onderwerp worden voor alle betrokkenen en dat geldt zeker voor het VO. Want bij een dermate grote aanpassing zullen evenwichtige belangenafweging en goede communicatie cruciaal zijn voor een succesvolle overgang. En dat zijn zaken waarbij voor het VO een belangrijke rol is weggelegd. Het VO zal zich op dit terrein ook laten scholen als dat nodig wordt geacht.

Conclusie

Zowel in het bestuur als in het VO is het nauwelijks merkbaar namens welke groep (actieven, uitkeringsgerechtigden, werkgever) men in het bestuur/VO zitting heeft. Er is een gezamenlijk gevoeld belang om voor iedereen een goede pensioenregeling in stand te houden. Iedereen heeft oog voor de belangen van alle groepen waardoor er open gediscussieerd kan worden over het beleid. Het VO is, net als in vorige jaren, tevreden met deze open cultuur.

Het VO is op basis van alle beschikbare informatie van mening dat het bestuur haar taken in 2020 op correcte wijze heeft uitgevoerd en daarmee de belangen van alle deelnemers op evenwichtige wijze heeft weten te behartigen.

Amstelveen, april 2021

Het verantwoordingsorgaan van Stichting Hagee Pensioenfonds bestond in 2020 uit:

Hans Bloemen	Voorzitter, lid namens uitkeringsgerechtigden, voorheen Technische Unie
Arno Vos	Secretaris, werkgeverslid, Senior Developer, Technische Unie
Paul de Nooijer	Werknemerslid, Senior vertegenwoordiger VK Middelburg, Technische Unie

Reactie van het bestuur

Het bestuur is tevreden met het positieve oordeel van het Verantwoordingsorgaan in het jaarverslag 2020.

Door de ontwikkelingen in de rente is het opbouwen van pensioen zeer kostbaar geworden. Op basis van de rentestanden in het najaar van 2020 heeft het bestuur een prognose gemaakt van de mogelijke pensioenopbouw in de komende jaren. Op basis van deze prognose heeft het bestuur een afweging gemaakt tussen het belang van pensioenopbouw en indexatie. Het bestuur heeft gemeend dat een lagere premiedekkingsgraad evenwichtig is ondanks dat dit het indexatiepotentieel voor de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden aantast. Het bestuur heeft hierbij de lange termijn gevolgen van een lagere opbouw en lagere indexatie voor alle groepen in ogenschouw genomen. Deze afweging zal jaarlijks worden gemaakt.

In het kader van de invulling van het beleggingsbeleid zijn in 2020 een tweetal nieuwe vermogensbeheerder geselecteerd. Hierdoor kan het bestuur de herstructurering van de portefeuille naar de strategische samenstelling in 2021 afronden. Ook hebben bestuur en beleggingsadviescommissie in 2021 stappen genomen om te komen tot een nadere invulling van het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen.

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor de goede samenwerking in 2020 en gaat er vanuit dat deze in 2021 kan worden voortgezet.

Verslag van de visitatiecommissie

Het bestuur van Hagee (hierna: Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie (hierna: VC), na advies van het Verantwoordingsorgaan (hierna: VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds.

De visitatiecommissie (hierna: VC) heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Binnen dit kader vormt de VC zich een beeld van de wijze waarop het Fonds de Code Pensioenfondsen naleeft.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever, en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De visitatie strekte zich uit tot de op 25 maart 2021 beschikbare informatie over het jaar 2020.

Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC is van oordeel dat het beleid van het bestuur evenwichtig en op een zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd.

Wel heeft de VC een aantal aanbevelingen, die hieronder aan de orde komen.

Samenvattend oordeel Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is ingedeeld in acht hoofdthema's. In de hierna opgenomen tabel wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze deze hoofdthema's zich verhouden tot de onderwerpen waarop de VC haar toezicht heeft gericht.

De VC heeft kennisgenomen van de eigen beoordeling van het Fonds met betrekking tot de naleving van de Code. Deze is naar het oordeel van de VC voldoende robuust. De VC heeft kennis genomen van het concept-jaarverslag 2020, waarin is opgenomen de rapportage en uitleg van de uitzonderingen en de onderwerpen waarover het Fonds wettelijk of volgens de Code is gehouden te rapporteren.

	Functioneren VC	Algemeen, opvolging aanbevelingen	Governance	Geschiktheid	Beleggingen	Risico's	Communicatie
Vertrouwen waarmaken		2, 5	1, 3, 4, 5, 9		6, 7	8	
Verantwoordelijkheid nemen			10, 11, 12, 13, 14			12	
Integer handelen		22	15, 16, 17, 18, 19, 20, 21				
Kwaliteit nastreven	28		23, 24, 25	26, 27, 28, 29, 30			
Zorgvuldig benoemen			34, 39, 40	31, 32, 33, 35, 36, 37, 38			
Gepast belonen			41, 42, 43, 44, 45				
Toezicht houden en inspraak waarborgen	46, 48	47, 50	51, 52, 53, 54, 55, 56, 57				
Transparantie bevorderen		58, 59, 61, 62, 64	65		62		60, 61, 63

De gerapporteerde uitzonderingen zien op de hoofdthema's Zorgvuldig benoemen. Naar het oordeel van de VC zijn de gerapporteerde uitzonderingen en de onderstaand gerapporteerde bevindingen niet van zodanige aard dat hiermee in materiële zin inbreuk wordt gemaakt op het naleven van genoemde hoofdthema's.

a. Opvolging bevindingen en aanbevelingen

Het Fonds heeft de aanbevelingen van de VC op een gestructureerde en zorgvuldige wijze afgewogen en de opvolging met het verantwoordingsorgaan besproken. De prioriteiten die het Fonds stelt voor het al dan niet opvolgen van aanbevelingen zijn goed uit te leggen en zullen - indien en voor zover nog niet opgevolgd - in 2021 hun beslag gaan krijgen.

De VC gaat ervan uit dat de recente aanbevelingen van de sleutelfunctiehouders op dezelfde gestructureerde wijze zullen worden behandeld.

b. Algemene gang van zaken

Het Fonds voldoet aan wet- en regelgeving en volgt de ontwikkelingen op de voet. Dit geldt ook voor het nieuwe pensioenstelsel, waarop het Fonds zich al voorbereidt. Ook de financiële positie wordt bewaakt. Voor behoud van de hoogte van de pensioenopbouw is het premiebeleid in 2020 aangepast.

Het bestuur besteedt regelmatig aandacht aan de toekomst van het Fonds. De VC beveelt aan om regelmatig de SWOT-analyse te herijken en ook de kwetsbaarheden van het Fonds in beeld te brengen en te monitoren. Daarnaast beveelt de VC aan om te toetsen of het Fonds voldoende bestuurlijke continuïteitswaarborgen heeft in geval van calamiteiten.

c. Governance

Het Fonds is zodanig georganiseerd dat een beheerste en integere bedrijfsvoering wordt bevorderd en de belangen van de verschillende groepen stakeholders evenwichtig worden afgewogen. Codes en regelingen zijn helder omschreven.

De VC beveelt aan om in een procedure vast te leggen hoe het VO tijdig wordt betrokken bij adviesplichtige onderwerpen. Daarnaast beveelt de VC aan om in hoofdstuk 13 van de ABTN bij de "onvoorziene gevallen" aan te geven wanneer de voorzitter en/of het gehele bestuur dient in te springen.

De VC doet daarnaast nog enkele aanbevelingen over het bespreken van compliance tijdens een themasessie, en het bespreken met de uitbestedingspartijen van hun beloningsbeleid en dit vast te leggen.

d. Geschiktheid

De geschiktheid van de leden van de fondsorganen wordt op een adequate wijze bevorderd. Er is een actueel geschiktheidsplan dat nog verder aangevuld kan worden met de functieprofielen van de commissieleden. De voorzieningen voor de VO zijn op orde. Het is wel raadzaam als het VO jaarlijks een zelfevaluatie gaat houden.

Het Fonds spant zich in om te voldoen aan de normen met betrekking tot diversiteit, maar loopt tegen beperkingen aan van de beschikbaarheid van geschikte kandidaten. De permanente educatie voor de leden van de fondsorganen wordt mede door het houden van themasessies goed ingevuld.

e. Beleggingen

Het beleggingsbeleid is gebaseerd op de missie en de risicohouding van het Fonds. In 2020 is de asset-mix aangepast, met een verhoging van de allocatie naar zakelijke waarden; tegelijkertijd werd de rente-afdekking verhoogd. Tevens zijn twee nieuwe beleggingsfondsen / beheerders geselecteerd; de implementatie van deze transitie zal in 2021 worden voltooid. De VC doet de aanbeveling om in de beleidsdocumentatie ook de investment beliefs op te nemen en tevens de verklaring beleggingsbeginselen hierop bij te werken.

Het beleggingsproces voldoet aan de daaraan te stellen eisen; dat geldt ook voor de uitbesteding van het vermogensbeheer.

In 2020 is een start gemaakt met het herijken van het MVB-beleid; dit zal in 2021 zijn vervolg krijgen. Het Fonds

voldoet overigens aan wet- en regelgeving op dit vlak.

Voor de monitoring van de beleggingen doet de VC de aanbeveling om explicieter aandacht te besteden aan de (vastlegging van de) bespreking van de beleggingsrapportages door de beleggingscommissie.

f. Risico's

Het Fonds heeft het risicobeheer goed op orde. De bestuurlijke aandacht ondersteund door de verschillende risicorapportages is duidelijk aanwezig. De rol van de SFH Risicobeheer wordt goed ingevuld. Het uitbestedingsrisico wordt goed gemonitord, maar kan nog aangevuld worden door de risico's van de ketens binnen de uitbesteding te analyseren. De ERB zal in 2021 worden afgerond. Het integriteitsrisico wordt jaarlijks door de compliance officer beoordeeld en er zijn over 2020 geen bevindingen gerapporteerd. Het ICT-beleid met de bijbehorende risico's is in 2020 geëvalueerd en geactualiseerd o.a. voor cybersecurity.

g. Communicatie

Naar de mening van de VC voert het Fonds een adequaat communicatiebeleid en wordt informatie tijdig verstrekt, zowel groepsgewijs als individueel via diverse communicatiemiddelen. Het verdient aanbeveling om geregeld te blijven toetsen of het niveau van communicatie nog aansluit, en of de communicatie effectief is. De VC beveelt ook aan om tijdig een schets van een communicatieplan op te stellen met de stappen die gezet moeten worden richting het nieuwe pensioenstelsel.

De visitatiecommissie

Patricia Huisman
Frans Lemkes
Mariëtte Simons

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft met belangstelling kennis genomen van het rapport van de visitatiecommissie. De visitatiecommissie heeft geconcludeerd dat het beleid evenwichtig en zorgvuldig tot stand is gekomen.

In verband met de continuïteit van het fonds beveelt de visitatiecommissie aan de sterkte-zwakte analyse regelmatig te herijken en de kwetsbaarheden van het fonds in beeld te brengen. In dit kader is tevens aanbevolen om de continuïteitswaarborgen in het geval van calamiteiten nog een kritisch tegen het licht te houden. Bij het laatste punt is hoofdzakelijk bedoeld op de voortzetting van de bestuurlijke activiteiten bij een calamiteit. Het bestuur zal de beide punten opvolgen.

Met betrekking tot de beleggingen doet de visitatiecommissie de aanbeveling meer structuur te brengen in de vastlegging van de investment beliefs en tevens voortgang te maken met de herijking van het MVB beleid. Deze aanbevelingen zal het bestuur opvolgen.

De kritische blik van de visitatiecommissie op het functioneren van het bestuur heeft bijgedragen aan verbeteringen hierin. Het bestuur heeft de samenwerking met de visitatiecommissie op prijs gesteld.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2020

De balans is opgesteld na bestemming van het saldo van baten en lasten.

	Ref.	31-12-2020	31-12-2019
<i>(x € 1.000,-)</i>			
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds			
Vastgoedbeleggingen		60.129	55.202
Aandelen		234.573	209.000
Vastrentende waarden		<u>386.697</u>	<u>342.478</u>
1		681.399	606.680
Vorderingen en overlopende activa			
Vorderingen uit herverzekering		-	244
Overige vorderingen		<u>194</u>	<u>1.886</u>
2		194	2.130
Overige activa			
Liquide middelen	3	6.009	4.971
Totaal activa		<u><u>687.602</u></u>	<u><u>613.781</u></u>
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves			
Wettelijke en statutaire reserves		90.009	75.466
Premiedepot		<u>-</u>	<u>-</u>
4		90.009	75.466
Technische Voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen	5	596.307	537.673
Overige schulden en overlopende passiva	6	1.286	642
Totaal passiva		<u><u>687.602</u></u>	<u><u>613.781</u></u>

Staat van baten en lasten over 2020

	Ref.	2020	2019
<i>(x € 1.000,-)</i>			
Baten			
Premiebijdragen	9	18.868	18.634
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	10	67.435	99.734
Overige baten	11	24	241
Totaal baten		86.327	118.609
Lasten			
Pensioenuitkeringen	12	12.319	11.938
Pensioenuitvoeringskosten	13	660	604
Toevoeging pensioenopbouw		18.561	15.406
Rentetoevoeging		-1.741	-1.073
Benodigd voor toeslagen		-	2.929
Mutatie overdracht van rechten		508	1.265
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten		-12.149	-299
Vrijval voor pensioenuitkeringen		-304	-11.949
Wijziging marktrente		74.577	75.132
Opslag i.v.m. aanpassing overlevingskansen		-13.534	-
Overige mutaties		-7.284	-1.057
Mutatie voorziening pensioenverplichting	14	58.634	80.354
Saldo overdrachten van rechten	15	-412	-1.126
Overige lasten	16	583	546
Totaal lasten		71.784	92.316
Totaal Saldo van baten en lasten		14.543	26.293
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten:</i>			
Algemene reserves		14.543	26.293
Premiedepot		-	-
		<u>14.543</u>	<u>26.293</u>

Kasstroomoverzicht 2020

			(x € 1.000,-)	
		2020	2019	
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
Ontvangen premies	9,2	20.401	17.094	
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	15	1.045	1.406	
Betaalde pensioenuitkeringen	12,6	-12.329	-11.956	
Betaald in verband met overdracht van rechten	15	-633	-283	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	13,6	-655	-670	
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	11	270	194	
Betaalde premies herverzekering	16,11,2	-583	-546	
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		7.516	5.239	
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Verkopen en aflossingen van beleggingen	1	81.340	104.501	
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	10,2	247	162	
Aankopen beleggingen	1	-87.896	-109.989	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	10,6	-169	-46	
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-6.478	-5.372	
Mutatie liquide middelen		1.038	-133	
Totaal liquide middelen per 1 januari	3	4.971	5.104	
Totaal mutatie liquide middelen		1.038	-133	
Totaal liquide middelen per 31 december	3	6.009	4.971	

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

Algemene toelichting

Activiteiten

Hagee Stichting is statutair gevestigd in Amstelveen, Bovenkerkerweg 10-12. De stichting is ingeschreven bij het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41199361. Het doel van Hagee Stichting is het verlenen van pensioenaanspraken en het verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de aangesloten werkgevers, Technische Unie B.V., Otra N.V., Van Egmond Elektrogroothandel B.V. en GEWI B.V. en Elar B.V.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in (eenheden van 1.000) euro's.

Beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Continuïteitveronderstelling

Bij het opstellen van de jaarrekening is er van uitgegaan dat het pensioenfonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten zonder noodzaak of intentie tot liquidatie of staking van alle bedrijfsactiviteiten. Het pensioenfonds kan in geval van een crisis de voortgang van kritische processen, zoals de uitbetaling van de pensioenen en het vermogensbeheer, voortzetten. Dit geldt ook voor materiële processen die zijn uitbesteed aan (strategische) leveranciers. De liquiditeit van het fonds is niet in het geding.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Schattingswijziging

Bij de berekening van de voorzieningen is gebruik gemaakt van de nieuwe Prognosetafels AG 2020 en is de ervaringssterfte opnieuw bepaald. Uit de prognosetafels blijkt dat de levensverwachting voor mannen en vrouwen is afgenomen. Deze afname van de levensverwachting is het gevolg van een aanpassing van de modellen die voor de berekeningen worden gebruikt en het gebruik van een recentere dataset. Het effect van de prognosetafel op de technische voorzieningen is een verlaging $-/-$ 2,1%. Het effect op de dekkingsgraad van 31 augustus 2020 bedraagt $+/+$ 2,4%.

De ervaringssterfte wordt bepaald op basis van de kenmerken van het fonds ten opzichte van de sterfte op grond van voorgaande verwachtingen. Op totaal niveau resulteert de nieuwe ervaringssterfte in een afname van de technische voorzieningen met circa $-/-$ 0,8%, op de dekkingsgraad heeft dit een effect van $+/+$ 0,9%. Samengevat zijn de effecten van de prognosetafels en ervaringssterfte de volgende:

(x € 1.000,-)

	Effect op Technische Voorzieningen in €	Effect op Technische Voorzieningen	Effect op Dekkingsgraad 31-12-2020
Prognosetafel AG 2020	13.534	-2,2%	2,3%
Ervaringssterfte WTW 2020	5.071	-0,8%	0,8%
Totaal	18.605	-3,0%	3,1%

Opname van actief, verplichting, bate of last.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Niet-monetaire activa die volgens de actuele waarde worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op het moment waarop de actuele waarde werd bepaald.

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Het fonds belegt in participaties van beleggingsinstellingen waarbij geen sprake is van objectief vast te stellen frequente marktnoteringen. De waardering van de participaties vindt plaats op basis van de marktwaardes van de onderliggende beleggingen. Waar geen marktwaardes beschikbaar zijn vindt waardering van de beleggingen plaats op basis van waarderingsmodellen en –technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming en kunnen niet met precisie worden vastgesteld.

Op basis van de verscheidenheid en gradaties in waarderingsmethoden dienen de beleggingen te worden ingedeeld naar drie verschillende waarderingsniveaus:

Niveau 1: de waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin niet gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen zijn onroerende zaken die worden aangehouden om waardeveranderingen te realiseren. Deze beleggingen betreffen participaties in vastgoedfondsen. Bij aanvang van de belegging wordt de waardering gebaseerd op de verkrijgingsprijs inclusief de transactiekosten. Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op reële waarde zijnde de marktwaarde. Marktwaarde wordt onder meer gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties. Waardeveranderingen van op marktwaarde gewaardeerde vastgoedbeleggingen worden verwerkt in de staat van baten en lasten. Op vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Beleggingen in indirect (beursgenoteerd) vastgoed betreffen beleggingen in participaties van beleggingsinstellingen. De waardering van de participaties wordt afgeleid van de beurswaarde per balansdatum van de onderliggende beursgenoteerde aandelen. Deze participaties in beursgenoteerd vastgoed worden bij indeling naar waarderingsniveaus ingedeeld als niveau 2, de participaties in niet-beursgenoteerd vastgoed worden ingedeeld als niveau 3.

Aandelen

Het fonds belegt alleen in participaties van beleggingsinstellingen. De waardering van de participaties wordt afgeleid van de beurswaarde per balansdatum van de onderliggende beursgenoteerde aandelen. Deze participaties worden bij de indeling naar waarderingsniveaus ingedeeld als niveau 2.

De marktwaarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden betreffen participaties in beleggingsinstellingen welke zijn gewaardeerd op reële waarde zijnde de beurswaarde van de onderliggende stukken. Het waarderingsniveau van deze beleggingen kan worden geclassificeerd als niveau 2. De waarde van de participaties wordt bepaald op basis van de marktwaarde van de onderliggende stukken.

Waardering van hypothecaire leningen vindt plaats op basis van kostprijs minus de aflossingen.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de

vastrentende waarden.

In de portefeuille vastrentende waarden zijn derivaten begrepen ten behoeve van de afdekking van het renterisico. Voor het afdekken van het renterisico worden interest rate swaps en futures gebruikt. Interest rate swaps worden gewaardeerd op marktwaarde, die is gebaseerd op de contante waarde van de verwachte kasstromen, onder aftrek van op de balansdatum eventueel verdiende respectievelijk verschuldigde interest. Futures worden gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald aan de hand van de notering op een beurs of een andere gereguleerde markt.

Bruikleen van beleggingen

Enkele vermogensbeheerders hebben de contractuele mogelijkheid om beleggingen tijdelijk in bruikleen te geven. Als zekerheid ontvangen de beheerders een onderpand dat de waarde van de uitgeleende stukken (meer dan) volledig dekt.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Vorderingen uit hoofde van beleggingen

De vorderingen uit hoofde van beleggingen worden opgenomen tegen de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel met een looptijd korter dan twaalf maanden. Zij worden onderscheiden van Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Eventuele rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds, volgens de van toepassing zijnde waarderinggrondslagen in de balans zijn opgenomen. Het jaarresultaat zal, na de mutatie van het premiedepot, toegevoegd of onttrokken worden aan de algemene reserve.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 BW en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Het premiedepot is een reserve die wordt gevormd uit het verschil tussen de kostendekkende premie en de feitelijke premie. De mutatie van het premiedepot wordt gefinancierd vanuit de premie en het

beleggingsresultaat van het fonds. Het premiedepot kan niet negatief worden. Het premiedepot is een reserve die niet meegenomen wordt in de berekening van de dekkingsgraad.

Door het pensioenfonds is besloten geen herwaarderingsreserve (conform artikel 2:390 lid 1 BW) op te nemen omdat dit op grond van artikel 146 van de Pensioenwet niet verplicht is voor pensioenfondsen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (VPV) wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur per 31 december 2020 zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt. In deze rentetermijnstructuur is voor de looptijden vanaf 20 jaar gebruik gemaakt van de zogenaamde Ultimate Forward Rate-methode.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De VPV is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De gehanteerde marktrente die gebaseerd is op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB, rekening houdend met de verschillende looptijden van de uitkeringen.
- Overlevingstafels, te weten de AG-Prognosetafel 2020 inclusief opnieuw bepaalde Willis Towers Watson ervaringssterfte. De vergelijkende cijfers over 2019 zijn gebaseerd op de AG Prognosetafel 2018, inclusief de Willis Towers Watson ervaringssterfte 2018.
- Hantering van voorwaardelijke toeslagverlening van de pensioenverplichtingen. Het pensioenfonds streeft naar toeslagverlening voor de actieve en inactieve deelnemers op basis van de "prijsindex". Het maximum van het pensioensalaris is mede afhankelijk gesteld van de prijsindex als gedefinieerd in het pensioenreglement. Het pensioensalaris van vervroegd uitgetreden en arbeidsongeschikten wordt aangepast aan de hand van de loonindex. Daarbij wordt voor bepaling van de pensioengrondslag de laatst geldende franchise gehanteerd. De onvoorwaardelijke toeslagen voor de WAO-hiaatregeling zijn wel in de technische voorzieningen opgenomen.
- Voor iedere deelnemer wordt ongeacht de burgerlijke staat een voorziening pensioenverplichting ter zake van het partnerpensioen aangehouden.
- Kostenopslag ter grootte van 2,5% van de VPV (2019 2,5%) in verband toekomstige administratie- en excassokosten.
- Er is sprake van voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid. Voor volledig en duurzame arbeidsongeschikten is sprake van vrijstelling van premiebetaling. Voor de overige arbeidsongeschikten geldt de normale pensioenpremie.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking zijn schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waardingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan hen in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden kosten die verband houden met het beheer van het vermogen verrekend met de desbetreffende vermogensbeheerders.

Verrekening van kosten

De directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend met de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies en valutaverschillen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging en indexatie

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (berekend op basis van de UFR-methodiek) van interbancaire swaps primo boekjaar. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

De toeslag voor indexatie wordt pas in de staat van baten en lasten opgenomen nadat een bestuursbesluit is genomen

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Uitkeringen en kosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging marktrente en overige grondslagen

Het effect van de aanpassing van de marktconforme rekenrente en overige actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslaggevingsperiode in de staat van baten en lasten opgenomen.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

Overige baten en lasten in de actuariële sfeer worden toegekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Toelichting op de balans per 31 december 2020

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

De volgende tabel geeft het verloop van de beleggingen weer.

	<i>(x € 1.000,-)</i>			
	Vastgoed - beleggingen	Aandelen	Vastrentende - waarden	Totaal
2020				
Stand per 1 januari	55.202	209.000	342.478	606.680
Aankopen	10.000	78.816	152	88.968
Verkopen	-	-81.339	-1	-81.340
Waardeontwikkeling	-5.073	28.096	44.068	67.091
Stand per 31 december	60.129	234.573	386.697	681.399
2019				
Stand per 1 januari	45.841	153.038	302.686	501.565
Aankopen	-	87.728	44.913	132.641
Verkopen	-	-72.000	-53.737	-125.737
Waardeontwikkeling	9.361	40.234	48.616	98.211
Stand per 31 december	55.202	209.000	342.478	606.680

Specificatie van de beleggingen:

	<i>(x € 1.000,-)</i>	
Vastgoedbeleggingen	31-12-2020	31-12-2019
Niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingsfondsen	60.129	55.202
Totaal	60.129	55.202

	<i>(x € 1.000,-)</i>	
Aandelen	31-12-2020	31-12-2019
Niet-beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen:		
Ontwikkelde markten	212.311	181.577
Opkomende markten	22.262	27.423
Totaal	234.573	209.000

De waardering van de participaties in aandelenfondsen zijn afgeleid van de beurswaarde van de onderliggende aandelen.

	(x € 1.000,-)	
Vastrentende waarden	31-12-2020	31-12-2019
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen		
Vastrentende waarden korte duratie	98.404	93.872
Vastrentende waarden lange duratie	258.826	219.818
Hypothecaire leningen	29.467	28.788
Totaal	386.697	342.478

Waardering van hypothecaire leningen vindt plaats op basis van kostprijs minus de aflossingen.

2. Vorderingen en overlopende activa

	(x € 1.000,-)	
	31-12-2020	31-12-2019
Vorderingen uit hoofde van waardeoverdrachten	17	225
Vorderingen op vermogensbeheerders	147	113
Vorderingen uit herverzekeringen	-	244
Vorderingen op sponsors	1	1.544
Overige vorderingen	29	4
Totaal	194	2.130

De vorderingen op sponsors hebben betrekking op de pensioenpremies over de maand december 2020.

	(x € 1.000,-)	
	31-12-2020	31-12-2019
Pensioenpremies	1	1.544
Totaal	1	1.544

De premievorderingen zijn binnen de daarvoor in de uitvoeringsovereenkomsten vastgelegde periode door het fonds ontvangen.

3. Liquide middelen

De liquide middelen staan vrij ter beschikking. Daarnaast heeft het fonds een kredietfaciliteit afgesloten bij Otra N.V. Deze faciliteit heeft tot doel om bij transacties een eventueel verschil tussen aan- en verkoopdag te overbruggen. Bij gebruik van de kredietfaciliteit is een marktconforme vergoeding verschuldigd. In 2020 heeft het fonds € 2,5 miljoen geleend van Otra N.V. in verband met een transactie in de portefeuille vastgoed. Deze lening is binnen een termijn van 2 weken afgelost.

	(x € 1.000,-)	
	31-12-2020	31-12-2019
Liquide middelen	6.009	4.971
Totaal	6.009	4.971

4. Stichtingskapitaal en reserves

De wettelijke en statutaire reserves zijn in gestegen van € 75,5 miljoen naar € 90,0 miljoen. De hoogte van de reserves bevindt zich onder het wettelijk vereiste niveau, er is sprake van een reservetekort. Zolang er nog sprake is van een reservetekort is het fonds verplicht een herstelplan op te stellen.

Wettelijke en statutaire reserves:

	(x € 1.000,-)	
	31-12-2020	31-12-2019
Stand per 1 januari	75.466	49.174
Bestemming saldo van baten en lasten	14.543	26.292
Totaal	90.009	75.466

Het aanwezige vermogen ten opzichte van de wettelijke vereisten kan als volgt worden geïllustreerd:

	(x € 1.000,-)	
	31-12-2020	31-12-2019
Minimaal vereist eigen vermogen	25.002	22.637
Vereist eigen vermogen	124.074	104.938
Aanwezig eigen vermogen	90.009	75.466
Reservepositie	-34.065	-29.472

Het aanwezige vermogen is lager dan het vereiste vermogen, daarmee is er per 31 december 2020 sprake van een reservetekort. Naar aanleiding van het reservetekort heeft het fonds op 31 maart 2021 een herstelplan bij De Nederlandsche Bank ingediend. Volgens dit nieuwe herstelplan is het fonds eind 2028 uit herstel. Op 19 mei 2021 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met dit herstelplan.

Solvabiliteit en dekking

	(x € 1.000,-)	
	31-12-2020	31-12-2019
Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)	25.002	22.637
Vereist eigen vermogen (excl. MVEV)	99.072	82.301
Totaal	124.074	104.938

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als ontoereikend.

Nominale dekkingsgraad

De nominale dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen van het fonds en de verplichtingen. De verplichtingen worden daarbij berekend op basis van de Ultimate Forward Rate zoals deze door De Nederlandsche Bank wordt gepubliceerd. De dekkingsgraad en de samenstellende onderdelen bedroegen aan het eind van het verslagjaar:

	31-12-2020	31-12-2019
Pensioenvermogen	686.316	613.139
Voorziening pensioenverplichtingen	596.307	537.673
Dekkingsgraad	115,1%	114,0%
Beleidsdekkingsgraad	106,9%	112,0%

De beleidsdekkingsgraad is het 12-maandsgemiddelde van de van dekkingsgraad. Beleidsbesluiten worden genomen op basis van de beleidsdekkingsgraad.

De reële dekkingsgraad is de verhouding tussen het vermogen en de volledig voor prijsinflatie geïndexeerde verplichtingen. Het onderstaande overzicht illustreert de reële dekkingsgraad.

	31-12-2020	31-12-2019
Pensioenvermogen	686.316	613.139
Voorziening pensioenverplichtingen	831.269	752.112
Reële dekkingsgraad	87,8%	90,3%
Toeslagruimte	38,0%	35,0%

Bij de bepaling van de reële dekkingsgraad is rekening gehouden met het toekomst bestendig indexeren en het contant maken van de kasstromen uit indexatie tegen het verwacht rendement op aandelen.

Herstelplan

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2020 ten opzichte van de verwachting volgens het herstelplan 2020.

Op 4 juni 2020 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met het herstelplan.

	Verwacht	Werkelijk
Dekkingsgraad per 1 januari 2020	114,0%	114,0%
Premiebijdragen	-0,5%	-0,4%
Uitkeringen	0,3%	0,3%
Toeslagverlening 1 januari 2021	0,0%	0,0%
Rentetermijnstructuur	0,0%	-13,7%
Actuariële grondslagen	0,0%	3,1%
Beleggingsresultaten	2,5%	11,5%
Overige mutaties	0,1%	0,3%
Dekkingsgraad per 31 december 2020	116,4%	115,1%

Besluiten worden genomen op basis van de beleidsdekkingsgraad. Deze dekkingsgraad is een gemiddelde van de dekkingsgraad over een periode van 12 maanden en vertoont daardoor een stabiel verloop. In het overzicht hieronder worden de verwachte en de werkelijke beleidsdekkingsgraad vergeleken.

	2020	Verwacht
Beleidsdekkingsgraad primo boekjaar	112,0%	112,0%
Beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar	106,9%	115,3%

Uitgangspunt voor het herstelplan 2020 was kostendekkende premie gedurende de hele looptijd van 10 jaar. Voor het verwacht rendement hanteerde fonds actuele economische veronderstellingen. De gehanteerde rendementsverwachtingen waren vastgesteld op een realistische niveau, onder het niveau van de maximaal toegestane parameters. IN het plan is uitgegaan van een jaarlijkse inflatie van 1,9%. Volgens het herstelplan 2020 zou de beleidsdekkingsgraad eind 2023 hoger zijn dan het vereist eigen vermogen. Met andere woorden eind 2023 komt er een einde aan de situatie van reservetekort. Hieruit blijkt dat het fonds voldoende capaciteit heeft om binnen een periode van 10 jaar aan de eisen van De Nederlandsche Bank te voldoen.

Jaarlijks wordt het herstelplan geëvalueerd. Als de actuele dekkingsgraad niet aan de vereisten van DNB voldoet moet een nieuw herstelplan, met een looptijd van 10 jaar, worden opgesteld. Omdat de financiële positie van het fonds ultimo 2020 niet aan de vereisten van De Nederlandsche Bank voldeed is medio maart 2021 het herstelplan voor 2021 aan De Nederlandsche Bank aangeboden. Uitgangspunt voor dit herstelplan is de feitelijke dekkingsgraad per 31 december 2020. Het herstelplan is een lineaire interpolatie van de dekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar, gegeven het beleggingsbeleid het voorgeschreven rekenmodel en de voorgeschreven parameters. In het herstelplan is derhalve geen rekening met mogelijke economische gevolgen van de COVID-19 pandemie of de aanpassing van de methodiek waarop de rente (UFR) wordt bepaald.

In 2020 heeft het bestuur besloten om wijzigingen in het premie/opbouwbeleid aan te brengen. Deze wijziging heeft als gevolg dat de opbouw niet meer volledig uit de premie gefinancierd kan worden. Omdat de premie niet kostendekkend wordt een deel van de pensioenopbouw gefinancierd uit het vermogen. De herstelkracht van het fonds wordt hiermee kleiner.

Voor de ontwikkeling van het vermogen is uitgegaan van een verwacht rendement op basis van actuele economische veronderstellingen en de strategische beleggingsmix. Tevens is uitgegaan van de maximaal toegestane rendementen op het vermogen. Tevens is rekening gehouden met een jaarlijkse inflatie van 1,9%.

Volgens het herstelplan 2021 is het fonds eind 2028 uit herstel. Omdat het fonds binnen een periode van 10 uit

tekort is, is het niet noodzakelijk om gebruik te maken van de door minister Koolmees geboden mogelijkheid om de looptijd van het herstelplan te verlengen van 10 naar 12 jaar.

In vergelijking met het plan uit 2020 is het fonds 5 jaar later uit herstel. Het gewijzigde premiebeleid is hier de oorzaak van.

Op 19 mei 2021 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met dit herstelplan.

5. Voorziening pensioenverplichtingen

De technische voorzieningen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	(x € 1.000,-)	
	31-12-2020	31-12-2019
Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	314.554	275.432
Gewezen deelnemers	86.162	67.947
Pensioengerechtigden	195.588	191.361
Herverzekering Voorziening WIA excedent	3	4
Toeslagverlening per 1 januari	-	2.929
Totaal	596.307	537.673

De technische voorzieningen zijn in 2020 met € 58,6 miljoen gestegen. Deze stijging is voor het grootste deel veroorzaakt door een daling van de marktrente. Het effect hiervan op de voorzieningen bedroeg bijna € 74,6 miljoen.

Bij de berekening van de voorzieningen is rekening gehouden met de nieuwe overlevingstafels van het Actuarieel Genootschap. Uit de tafels bleek per saldo een verlaging van de gemiddelde levensverwachting, de technische voorzieningen zijn hierdoor met ruim € 13,5 miljoen gedaald.

In de onderstaande tabel is de mutatie van de technische voorzieningen gespecificeerd.

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Stand per 1 januari	537.673	457.319
Toevoeging pensioenopbouw	18.561	15.406
Rentetoevoeging	-1.741	-1.073
Benodigd voor toeslagen	-	2.929
Mutaties overdrachten van rechten	508	1.265
Vrijval voor pensioenuitkeringen	-12.149	-11.949
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten	-304	-299
Wijziging marktrente	74.577	75.132
Wijziging overlevingsgrondslagen	-13.534	-
Overige mutaties	-7.284	-1.057
Stand per 31 december	596.307	537.673

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de aantallen deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

	31-12-2020	31-12-2019
Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	2.270	2.299
Gewezen deelnemers	1.559	1.532
Pensioengerechtigden	1.509	1.497
Totaal	5.338	5.328

Voorziening voor kosten

In de technische voorzieningen is een opslag opgenomen voor uitvoeringskosten. Als de uitvoeringsovereenkomst wordt opgezegd zou de opslag voldoende moeten zijn om de uitvoering van de regeling voort te zetten. Indien het fonds de uitvoeringskosten zelfstandig zou moeten dragen zou deze voorziening onvoldoende zijn. De voorziening voor kosten bedraagt 2,5% van de Technische Voorzieningen.

Pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Het opbouwpercentage wordt jaarlijks vastgesteld, uitgangspunt hierbij is dat de beschikbare ruimte in de premie wordt gebruikt voor de opbouw van pensioen. De pensioengrondslag is gelijk aan 12 maal het op 1 januari van ieder jaar geldende vaste maandsalaris vermeerderd met vakantietoeslag en de eventuele vaste toeslagen, vermindert met een franchise. Het maximumjaarsalaris dat voor berekening van de pensioengrondslag in aanmerking wordt genomen bedroeg in 2020 € 110.111; de franchise bedroeg € 16.000. Tevens bestaat er recht op partner- en wezenpensioen. Deelname aan de pensioenregeling is mogelijk vanaf 21 jaar. Jaarlijks beslist het bestuur over de mate waarin toeslagen op de opgebouwde aanspraken worden toegekend. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet wordt de pensioenregeling gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst.

Prepensioenregeling

Voor een (beperkte) statische groep van medewerkers van aangesloten werkgevers bestaat nog een prepensioenregeling. Dit is een uitkeringsovereenkomst op basis van eindloon. Binnen de regeling vindt geen pensioenopbouw meer plaats.

Toeslagverlening

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. Bovendien wordt er door het pensioenfonds geen reserve aangehouden om in de toekomstige toeslagen te kunnen toekennen. De toeslagen worden derhalve gefinancierd uit de groei van het vermogen ten opzichte van de verplichtingen, overeenkomend met variant D.1 uit de toeslagenmatrix (zoals opgenomen in de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met de invulling van het begrip consistentie en aanpassing van de toeslagenmatrix).

Met betrekking tot de mate van de feitelijke toekenning hanteert het bestuur de onderstaande beleidsstaffel als leidraad. Deze staffel geldt slechts als uitgangspunt; bij de jaarlijkse besluitvorming zal het bestuur relevante omstandigheden (zoals economische vooruitzichten en verwachte bestandsontwikkeling) in ogenschouw nemen.

Beleidsdekkingsgraad	
< 110%	Geen indexatie
> 110% < +/-125 - 130%	Toeslagverlening pro rato. Na toeslagverlening moet de DG groter of gelijk zijn aan 110%. De toeslag moet toekomstbestendig zijn.
> +/-125 - 130%	Volledige toeslag Mogelijk inhaaltoeslag, maximaal 1/5 ^e van het beschikbare vermogen mag worden ingezet

De inhoud van de beleidsstaffel luidt als volgt:

- Indien het totale pensioenvermogen groter is dan de nominale Technische Voorziening vermeerderd met het vereist eigen vermogen kan een volledige toeslag worden toegekend; de toeslag wordt evenwel beperkt ingeval deze niet eveneens in de toekomst toegekend kan worden.
- Indien het totale pensioenvermogen kleiner is dan 110,0% van de nominale Technische Voorziening, wordt er geen toeslag verleend.
- Voor tussenliggende waarden van het pensioenvermogen wordt de mate van toeslag pro rata vastgesteld, met dien verstande dat de indexaties ook in de toekomst toegekend moeten kunnen worden.
- Indien het pensioenvermogen hoger is dan de grens voor volledige toeslagverlening kan het meerdere, binnen de wettelijke kaders, worden aangewend voor het verlenen van een extra toeslagen (inhaaltoeslag).

Feitelijke toekenning van toeslagen zal altijd eerst plaatsvinden na een daartoe door het bestuur genomen besluit. De besluitvorming over de hoogte van de feitelijke toeslagverlening per 1 januari (opvolgend aan het einde van het kalenderjaar) vindt plaats in de laatste bestuursvergadering voorafgaand aan het einde van het kalenderjaar. Op basis van de uitkomsten van de beleidsstaffel, wordt door het bestuur – nadat alle overige relevante omstandigheden in ogenschouw zijn genomen – een besluit genomen over de mate van toeslagverlening. Hierbij kijkt het bestuur onder andere naar het verloop van de dekkingsgraad gedurende het jaar en wordt tevens rekening gehouden met de economische vooruitzichten voor de aankomende korte termijn. Bovendien wordt er rekening gehouden met de (absolute) hoogte van de procentuele prijsstijging in dat jaar.

In lijn met de toeslagenmatrix is het (voorwaardelijke) toeslagbeleid vastgelegd in het pensioenreglement. Met betrekking tot de communicatie aan de deelnemers zal het pensioenfonds in alle communicatie-uitingen ten aanzien van de rechten van deelnemers de voorgeschreven formuleringen hanteren met betrekking tot de inhoud van de pensioenregeling respectievelijk over de toekenning van toeslagen.

6. Overige schulden en overlopende passiva

De overige passiva worden gevormd door de volgende onderdelen:

	31-12-2020	31-12-2019
		<i>(x € 1.000,-)</i>
Waardeoverdrachten	17	225
Pensioenuitkeringen	-	-
Crediteuren	138	48
Loonheffing/premie Zorgverzekeringswet	262	256
Advies- en controlekosten	842	91
Overige schulden overlopende passiva	27	22
Totaal	1.286	642

Alle schulden hebben een looptijd van minder van één jaar. De post loonheffing/premie zorgverzekeringswet heeft betrekking op de ingehouden loonheffing en premie zorgverzekeringswet in december van het boekjaar en is in januari van het opvolgende afgedragen.

7. Risicobeheer

Beleid en risicobeheer

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de verplichtingen. Het risico dat deze doelstelling niet gehaald kan worden, solvabiliteitsrisico, is daarmee het grootste risico. Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van risico's:

- Beleggingsbeleid
- Premiebeleid
- Herverzekeringsbeleid
- Toeslagbeleid

Welke beleidsinstrumenten het bestuur inzet wordt bepaald op basis van analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen versus de ontwikkelingen van de financiële markten. Voor deze studies wordt onder andere een ALM-studie gebruikt. Een ALM-studie analyseert de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

Op basis van de resultaten van de analyses stelt het bestuur beleggingsrichtlijnen vast waarop het beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen geven de normen en grenzen weer waarbinnen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings-) risico's.

De beleggingscommissie monitort op maandbasis de ontwikkeling van de beleggingsportefeuille ten opzichte van de pensioenverplichtingen. Binnen het kader van het beleggingsplan heeft de beleggingscommissie het mandaat om de portefeuille waar nodig bij te sturen. Hierbij wordt gekeken naar de ontwikkeling van de dekkingsgraad, het risicoprofiel, mate van renteafdekking, oorzaken van de afwijkingen, vermogensbeheerders en de marktverwachtingen.

Risico

Het fonds onderkent de noodzaak om in de beleggingen risico te nemen om aan de doelstellingen te kunnen voldoen. Maatstaf voor het risico in de portefeuille is de "tracking error". De hoogte van de tracking error geeft een indicatie van de verwachte afwijking van het rendement van de beleggingen ten op zicht van de waardeontwikkeling van de verplichtingen. Op basis van de ALM-studie is een strategische tracking error vastgesteld van 10,5% met een bandbreedte van plus of minus 2%. De bandbreedte is richtinggevend voor het beleid en geen harde onder- of bovengrens.

De vereiste dekkingsgraad geldt als een maatstaf voor het korte termijn risico. Strategische is een niveau voor de vereiste dekkingsgraad vastgesteld van 119%. Voor de vereiste dekkingsgraad geldt een marge van plus 5% of minus 1%.

	Strategisch	Minimum	Maximum
Tracking error	10,5%	8,5%	12,5%
Vereist Eigen Vermogen	119,0%	118,0%	124,0%

De actuele vereiste dekkingsgraad is in de laatste maanden van 2020 rond de strategische waarden uitgekomen. De tracking error lag per jaareinde eveneens rond de strategische waarde.

	Strategisch	31-12-2020
Tracking error	10,5%	10,7%
Vereist eigen vermogen	119,0%	120,8%

Beide indicatoren voor het risico in de beleggingsportefeuille lagen ultimo 2020 ruim binnen de bandbreedtes die daarvoor gesteld zijn in het beleggingsplan 2020. De indicatoren gaven geen aanleiding tot het aanpassen van het beleggingsbeleid.

Solvabiliteitsrisico

Vereist Eigen Vermogen

Het belangrijkste risico voor het fonds is het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen (solvabiliteitstoets). De solvabiliteit wordt bepaald aan de hand van algemene normen en op basis van normen die door de toezichthouder worden opgelegd. Als de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt bestaat het risico dat de pensioenopbouw beperkt moet worden of dat het fonds de verworven aanspraken en pensioenrechten vermindert.

Om het solvabiliteitsrisico te verminderen dient het fonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze bevat een kwantificering van het beleid van het bestuur ten aanzien van de fonds specifieke risico's. Het fonds hanteert het standaardmodel om de hoogte van het vereist eigen vermogen te berekenen. Het vereist eigen vermogen bedroeg aan het einde van het boekjaar 120,8% van de verplichtingen.

In het onderstaande overzicht is het vereist eigen vermogen uitgesplitst naar de verschillende componenten.

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
S1. Renterisico	2.668	7.038
S2. Zakelijke waarden risico	104.442	85.550
S3. Valutarisico	8.560	15.064
S4. Grondstoffenrisico	-	-
S5. Kredietrisico	25.479	22.625
S6. Verzekeringstechnisch risico	17.784	15.950
S7. Liquiditeitsrisico	-	-
S8. Concentratierisico	-	-
S9. Operationeel risico	-	-
S10. Actief beheer risico	22.407	10.283
Diversificatie effect	-57.266	-51.572
Vereist eigen vermogen	124.074	104.938
Voorziening pensioenverplichtingen	596.307	537.673
Als percentage van de voorziening pensioenverplichtingen	20,8%	19,5%
Vereist vermogen	720.381	642.611
Aanwezig vermogen	686.316	613.139
Reservetekort/-overschot	-34.065	-29.472
Als percentage van de voorziening pensioenverplichtingen	-5,7%	-5,5%

De verschillende soorten risico's uit de voorgaande tabel worden als volgt nader toegelicht.

Procentueel gezien is het Vereist Eigen Vermogen ten opzichte van de voorzieningen gestegen ten opzichte van de stand ultimo 2019. Door waardeontwikkelingen in de portefeuille is het risico toegenomen.

Marktrisico (S1-S4)

Het marktrisico is te splitsen in het renterisico, valutarisico en prijsrisico. De beleggingsdoelstellingen bepalen de strategie van het fonds met betrekking tot de beleggingsrisico's.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de verplichtingen verandert als gevolg van veranderingen in de marktrente.

Omdat de verplichtingen een langere looptijd hebben dan de vastrentende waarden is de gevoeligheid voor wijzigingen van de marktrente niet gelijk voor de vastrentende waarden en de verplichtingen. Het effect van de veranderingen in de rente wordt beheerst door te beleggen in obligaties en renteswaps. Door deze beleggingen is het renterisico op strategisch niveau voor 65,0% van de verplichtingen afgedekt. Wijzigingen in de rente hebben hierdoor nog voor het ongedekte deel van 35,0% van de verplichtingen effect op de dekkingsgraad. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. Het verschil in de rentegevoeligheid tussen de verplichtingen en beleggingen kan als volgt worden geïllustreerd:

	2020	2019
Duration vastrentende waarden (voor derivaten)	6,8	6,0
Duration vastrentende waarden (na derivaten)	20,5	19,3
Duration verplichtingen	20,7	20,2

Het bestuur heeft een bandbreedte vastgesteld waarbinnen de afdekking van het renterisico zich moet bevinden. De actuele afdekking bevindt zich ruim binnen de gestelde ondergrens voor de bandbreedte. Het onderstaande overzicht illustreert de strategische afdekking van het renterisico met de bandbreedte.

	Strategisch	Ondergrens	Bovengrens	31-12-2020
Afdekking renterisico	65,0%	52,5%	77,5%	58,5%

De actuele stand van de afdekking van het renterisico is berekend op basis van de zuivere rente per jaareinde.

Zakelijke waardenrisico (S2)

Het zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de aandelen in zakelijke waarden verandert door wijzigingen in de marktprijzen. Wijzigingen in de marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsresultaat omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij waarde wijzigingen direct worden verwerkt in het saldo van baten en lasten.

Het fonds brengt het risico terug tot aanvaardbare waarden door spreiding in de beleggingen aan te brengen in landen, regio's, beleggingsstijlen en categorieën.

De regiospreiding kan als volgt worden toegelicht:

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Aandelen & vastgoedbeleggingen		
Verenigde Staten	146.753	130.722
Europese Unie	20.628	20.268
Verenigd Koninkrijk	19.744	18.207
Japan	16.502	17.150
Nederland	19.762	9.112
Overige aandelen	71.313	68.743
Totaal	294.702	264.202

Valutarisico (S3)

Voor beleggingen in vreemde valuta loopt het fonds het risico dat de waarde van de beleggingen wijzigt door veranderingen in de valutakoersen. Dit risico wordt beperkt door in de Eurozone te beleggen en deels door beleggen in fondsen inclusief een valuta afdekking. Het fonds loopt valutarisico voor zover het belegt in fondsen zonder valuta afdekking.

Het volgende overzicht illustreert de exposure in vreemde valuta zonder valuta afdekking:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	% van het totale vermogen	€	% van het totale vermogen
Vastgoedbeleggingen	34.646	5,1%	39.172	6,4%
Aandelen	200.301	29,4%	181.272	29,6%
Vastrentende waarden	23.254	3,4%	9.828	1,6%
	258.201	37,9%	230.272	37,6%

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds potentiële vorderingen heeft. Hierbij kan gedacht worden aan partijen die obligatieleningen uitgeven.

Het bestuur beperkt dit risico door in de mandaten voor de vermogensbeheerders op te nemen dat hoofdzakelijk in hoogwaardige bedrijven en overheden mag worden belegd. Het bestuur heeft geen harde grenzen gesteld aan de omvang van de portefeuille en het kredietrisico dat daarin is begrepen omdat de afdekking van het renterisico in dit deel van de portefeuille plaatsvindt kunnen veranderingen in de portefeuille ongewenste consequenties hebben voor het niveau van afdekking.

In de onderstaande tabel wordt een uitsplitsing gegeven van de obligatieportefeuille naar risicocategorie (volgens S&P).

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
AAA	67.279	17,4%	64.616	18,9%
AA	108.264	28,0%	90.220	26,3%
A	125.664	32,5%	104.296	30,5%
BBB	82.358	21,3%	68.316	20,0%
Lager dan BBB	1.160	0,3%	845	0,2%
Zonder risicocategorie	1.933	0,5%	14.144	4,1%
Totale waarde van de portefeuille	386.658	100,0%	342.437	100,0%

Uit het bovenstaande overzicht blijkt dat het aandeel van beleggingen met een lagere kredietwaardigheid is toegenomen in de portefeuille.

Mede hierdoor is de buffer die voor het kredietrisico iets toegenomen.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds uitsluitend belegd bij partijen waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Dit functioneren wordt door het bestuur actief gecontroleerd aan de hand van de daartoe beschikbare rapportages. Hiervan zijn de maandelijkse rapportages van elke vermogensbeheerder een voorbeeld. Daarnaast worden ook de periodieke SSAE 16/ ISAE 3402-rapportages geanalyseerd op een aantal specifieke punten.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Lang leven risico

Het bestuur houdt rekening met de wetenschap dat mensen een steeds hogere levensverwachting hebben. Om de levenskansen van de groep verzekerden juist in te schatten, wordt gebruik gemaakt van de meest recente prognosetafels van het Actuarieel Genootschap. Voor het verslagjaar is gebruik gemaakt van de prognosetafels AG2020. Verder wordt er bij de gehanteerde levensverwachting vanuit gegaan dat de werkende populatie langer zal leven dan de gemiddelde bevolking van Nederland. De gehanteerde levenskansen worden daarom gecorrigeerd voor de zogenoemde Willis Towers Watson ervaringssterfte 2020.

De prognosetafels AG2020 zijn gebaseerd op gegevens tot en met het jaar 2019. In de prognosetafels is geen rekening gehouden met effecten van Covid-19 pandemie.

Kort leven risico

Het kort leven risico is het risico dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een partnerpensioen moet toekennen waarvoor het geen voorzieningen heeft getroffen. Het overlijdensrisico van de actieve deelnemers is overgedragen aan een verzekeraar door een volledige herverzekering.

Liquiditeitsrisico (S7)

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs omgezet kunnen worden in liquide middelen, waardoor het fonds niet aan de korte termijn verplichtingen kan voldoen.

De liquiditeitsbehoefte van het fonds wordt hoofdzakelijk beïnvloed door de betalingen aan uitkeringsgerechtigden. Derivaten contracten waarvoor cash onderpand moet worden ingelegd worden geheel afgewikkeld binnen de beleggingsfondsen. Het liquiditeitsrisico van het fonds is beperkt doordat het premievolume het uitkeringsvolume overstijgt.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het uitkeringsvolume ten opzichte van de premie.

	<i>(x € 1.000,-)</i>	
	2020	2019
Totaal ontvangen premies	18.868	18.634
Totaal uitkeringen	12.319	11.938
Uitkeringen in percentage van premies	65%	64%

Derivaten contracten waarvoor cash onderpand moet worden ingelegd worden geheel afgewikkeld binnen de beleggingsfondsen en leiden daarom niet tot een extra behoefte van liquide middelen. Bovendien belegt het fonds vrijwel alleen in fondsen die dagelijks opvraagbaar zijn.

Voor de beleggingen in niet beursgenoteerd vastgoed en Nederlandse hypotheke geldt dat deze niet op korte termijn liquide zijn te maken.

	<i>(x € 1.000,-)</i>	
	2020	2019
Niet-liquide beleggingen	47.190	36.199
Totaal beleggingen	681.399	606.680
Niet-liquide beleggingen in percentage van het totaal	7%	6%

Concentratierisico (S8)

Het risico dat beleggingen onvoldoende gediversifieerd zijn is het concentratierisico. Het fonds mitigeert dit risico door de beleggen te spreiden over verschillende beleggingscategorieën, vermogensbeheerders die verschillende beleggingsstrategieën hebben, regio's, landen, valuta, etc.

Het onderstaande overzicht vermeld de concentratierisico's voor zover deze groter zijn dan 4% van de totale beleggingsportefeuille. De concentratierisico's zijn bepaald op basis van de look-through informatie van de vermogensbeheerders.

	Zakelijke waarden	Vastrentende waarden	% van de totale portefeuille
Verenigde Staten	49,8%	3,9%	23,8%
Frankrijk	3,7%	18,5%	12,1%
Nederland	6,7%	11,9%	9,7%
Duitsland	3,3%	13,1%	8,9%
Italië	-	10,8%	6,5%
Spanje	-	9,1%	6,7%
China	4,3%	-	-
Verenigd Koninkrijk	6,7%	3,1%	4,6%
Japan	5,6%	3,1%	4,2%

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Hoewel het fonds alle werkzaamheden heeft uitbesteed blijft het bestuur verantwoordelijk voor een beheerste uitvoering. Dit risico wordt beheerst door het aanstellen van professionele uitvoeringsorganisaties met voldoende gekwalificeerde medewerkers en adequate functiescheiding.

Uitbestedingspartners rapporteren aan het bestuur in hoeverre de contractuele afspraken zijn nagekomen en over de werkingen van de AO/IC opgesteld door onafhankelijke instellingen (ISAE of vergelijkbare verklaringen). In combinatie met due diligence onderzoeken door de adviseur verkrijgt het bestuur voldoende comfort met betrekking tot dit risico.

Risico's worden eveneens beheerst door het opstellen van analyses. In deze analyses wordt op basis van verschillende scenario's worden de kans en impact van het risico beoordeeld. Als de analyse daartoe aanleiding geeft worden aanvullende maatregelen getroffen om de beheersing te vergroten.

Integriteitsrisico

Ieder risico van aantasting van de reputatie, bedreiging van het vermogen of resultaat als gevolg van het niet naleven van de wet, geldt als integriteitsrisico. Om de integriteit van de bedrijfsvoering te kunnen waarborgen heeft het fonds een gedragscode opgesteld die de integriteit van het fonds moeten helpen handhaven. Jaarlijks toetst de compliance officer de naleving van de gedragscode en rapporteert hierover in het bestuur.

Jaarlijks wordt een Systematische Integriteitsrisicoanalyse opgesteld. Een dergelijke analyse geeft inzicht in de omstandigheden waarin de integriteit in gevaar kan komen. Op basis van de analyse kunnen waar nodig mitigerende maatregelen worden genomen.

IT-risico

Het IT-beleid is gericht op adequate borging van de risico's van de informatievoorziening vanuit het oogpunt van betrouwbaarheid, toegang, beschikbaarheid, integriteit, en toekomstvastheid. Het beleid heeft tot doel de juistheid, volledigheid en privacy van (deelnemers-)data te waarborgen. Als uitgangspunt voor het IT-beleid geldt

het informatiebeveiligingsbeleid van Technische Unie. Dit beleid is gebaseerd op ISO 27001 standaard. Het fonds heeft een eigen ICT beleid opgesteld volgens welk een jaarplan ICT opgesteld worden.

Uitbesteding

Het fonds heeft alle werkzaamheden uitbesteed. Het pensioenbeheer is uitbesteed aan het pensioenbureau van Technische Unie, vermogensbeheer aan diverse vermogensbeheerders. In het kader van de uitbestedingen is het van belang dat het bestuur zicht houdt op het functioneren van de uitbestedingspartners. Dit zicht wordt verkregen door kwartaalrapportages met betrekking op de servicelevel agreement met Technische Unie, rapportages van de vermogensbeheerders over interne controlemaatregelen en de handhaving daarvan en rapportages van de vermogensadviseur over de kwaliteit van de beheerders en over de financiële risico's.

Juridisch risico

Veranderingen in wet- en regelgeving kunnen bedreigend voor de rechtspositie van het fonds en/of de positie van het fonds ten opzichte van de uitbestedingspartners. Omdat het fonds geen inbreuken op wetgeving tolereert worden de ontwikkelingen op juridisch gebied nauwgezet gemonitord.

Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico heeft betrekking op de ruimte in het selectie en allocatie beleid om af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. Dit risico geldt alleen voor het aandelenrisico (beursgenoteerd). Het actief beheer risico is het maximale verlies dat met een waarschijnlijkheid van 2,5% kan optreden. De mate van actief beheer is bepaald aan de hand van de afwijking tussen het rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark (tracking error). De tracking error over 2020 was 10,7% (2019: 10,8%). De tracking error lag ultimo 2020 binnen de bandbreedtes.

Overige risico's

Indexatierisico

Het fonds streeft ernaar om de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenen jaarlijks te indexeren ten einde waardevast te blijven. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, looninflatie en demografie. Het toeslagbeleid is voorwaardelijk.

De toeslagruimte geeft aan welk gedeelte van de prijsinflatie risicovrij afgedekt kan worden. Bij het bepalen van de toeslagruimte wordt gekeken naar de financiële positie in relatie tot de nominale en de volledig met de prijsinflatie geïndexeerde verplichtingen. De waarde van de geïndexeerde verplichtingen is vastgesteld uitgaande van een reële rente afgeleid uit de inflatieswapmarkt.

Indexatie wordt gefinancierd vanuit het rendement van het fonds. Om dit rendement te kunnen behalen moet risico worden genomen. Het bestuur streeft naar een optimale verhouding tussen risico en rendement gegeven de samenstelling van het deelnemersbestand. Bij de bepaling van de risicohouding zijn de sociale partners nauw betrokken. De risicohouding is het uitgangspunt voor de ALM-studies waarmee het bestuur inzicht verkrijgt in een optimale risico-rendementsverhouding.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Derivaten

Voor zover dat binnen de grenzen van het beleggingsbeleid past kunnen de vermogensbeheerders die het fonds heeft aangesteld gebruik maken financiële derivaten. De gebruikte derivaten hebben als voornaamste risico het

kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door de wettelijke eisen aan het stellen van onderpand. Het fonds gebruikt derivaten voor de afdekking van het renterisico. Deze afdekking wordt vormgegeven door middel van renteswaps binnen 1 van de portefeuilles voor vastrentende waarden.

De vermogensbeheerders maken onder andere gebruik van:

futures: beursgenoteerde instrumenten waarmee posities kunnen worden gewijzigd;

renteswaps: contracten waarmee de verplichtingen worden aangegaan voor het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale som;

valutatermijncontracten: contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het kopen of verkopen van valuta tegen een vooraf vastgestelde prijs op een vooraf vastgestelde datum.

De totale waarde van de contracten bedroeg ultimo 2020 -/- € 7,6 miljoen (2019: -/- € 6,3 miljoen).

COVID-19

In het voorjaar van 2020 heeft het bestuur een aanvullende risicoanalyse uitgevoerd naar de gevolgen van COVID-19 voor de impact op de financiële en niet-financiële risico's. Bij de niet-financiële risico's is met name gekeken naar de gevolgen voor de pensioenadministratie en vermogensbeheer. Daarnaast heeft het bestuur kennis genomen van de maatregelen die werkgever genomen heeft om de continuïteit van IT-systemen te borgen.

Met betrekking tot de financiële risico's heeft het bestuur geconstateerd dat er sprake is geweest van een verhoogd marktrisico. Een geplande transactie is hierdoor uitgesteld geweest tot de volatiliteit van de markten weer was afgenomen. Het liquiditeitscrisis is niet toegenomen omdat het fonds het grootste deel van de portefeuille belegd in goed verhandelbare beleggingen.

8. Verbonden Partijen

De aangesloten ondernemingen en haar bestuurders kunnen worden aangemerkt als verbonden partij.

Transacties met bestuurders

De stichting heeft een vordering op een bestuurder uit hoofde van een hypothecaire lening onder marktconforme voorwaarden. Deze komt tot uitdrukking in de post vastrentende waarden. Er bestaan geen schulden aan (voormalig) bestuurders.

De bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan die de gepensioneerden vertegenwoordigen ontvangen een pensioen van Hagee Stichting.

Bestuursleden die in dienst zijn van de werkgever en de werknemers van het pensioenbureau nemen deel aan de regeling conform het geldende reglement.

Overige transacties met verbonden partijen

De stichting heeft geen eigen personeel in dienst. De stichting heeft een uitvoeringsovereenkomst gesloten met de werkgever met betrekking tot de uitvoering van het pensioenreglement. In de uitvoeringsovereenkomst zijn onder meer bepalingen opgenomen over de betaling van de pensioenpremie, afwikkeling van wederzijdse verplichtingen, verstrekking van gegevens en informatie door zowel de werkgever als het pensioenfonds.

De werkgever draagt de kosten voor salarissen en huisvesting van het pensioenbureau. Voor 2020 zijn deze kosten geschat op € 225K.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds gaat in overeenstemming met het beleggingsbeleid zoals vastgelegd in de ABTN geen leningen aan met een langlopend karakter.

Toelichting op de staat van baten en lasten

9. Premiebijdragen

De premiebijdragen van werkgevers en werknemers bedragen in totaal 33,6% van de pensioengrondslag. In absolute zin gelden de bedragen zoals weergegeven in het volgende overzicht. In verslagjaar bedroeg het werknemersaandeel in de premie 12,6% en het werkgeversdeel 19,0%.

De premie kan als volgt worden toegelicht:

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Werkgeversdeel	11.720	11.576
Werknemersdeel	7.039	6.947
WIA excedent premie (werkgeversbijdrage)	109	111
Totaal	18.868	18.634

De premie voor de WIA-excedentregeling wordt gedragen door de werkgever.

De gedempte kostendekkende en zuivere kostendekkende premies zijn volgens artikel 130 van de Pensioenwet als volgt:

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Gedempte kostendekkende premie	18.939	18.701
Zuivere kostendekkende premie	22.515	18.915
Feitelijke premie	18.758	18.523

De gedempte kostendekkende premie is volgens de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota berekend op basis van de rentetermijnstructuur per 30 september van het voorgaande boekjaar (voor verslagjaar 2020 per 30 september 2019). De zuivere kostendekkende premie is bepaald op basis van de rentetermijnstructuur van 1 januari van het rapportagejaar.

De feitelijke premie wordt gevormd door de van de werkgever daadwerkelijk ontvangen premies in 2020. Er wordt door het pensioenfonds geen rekening gehouden met de vrijval van het vereist eigen vermogen over de pensioenuitkeringen bij bepaling van de kostendekkende premie. In 2020 zijn geen premiekortingen verleend.

Het verschil tussen de gedempte- en zuivere kostendekkende premie is veroorzaakt door de verschillende rentetermijnstructuur waarmee de premies zijn berekend.

Een positief verschil tussen de gedempte kostendekkende premie en de feitelijke premie wordt via het resultaat aan het premiedepot toegevoegd. Bij een negatief verschil worden er middelen aan het premiedepot onttrokken ten behoeve van de pensioenopbouw.

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Gedempte kostendeekkende premie	18.939	18.701
Feitelijke premie	18.758	18.523
Onttrekking aan het premiedepot	-	-
Verschil premie	-181	-178

De gedempte kostendeekkende premie wordt vastgesteld in het kalenderjaar voorafgaand aan het verslagjaar. De onttrekking aan het premiedepot is tegelijkertijd vastgesteld. De pensioengrondslagsom is ex-post hoger dan op basis van de ex-ante berekeningen werd verwacht.

Ondanks het negatieve resultaat op premie is deze volgens de definities van de Pensioenwet kostendeekkend omdat de toets op kostendeekendheid plaats vindt op basis van de ex-ante premiestelling (€ 18,4 mio).

De ex-ante premie was niet voldoende kostendeekkend om de pensioenopbouw op hetzelfde niveau als in 2019 te handhaven. Derhalve is de pensioenopbouw voor 2020 zodanig aangepast dat de premie kostendeekkend was.

De zuivere kostendeekkende premie op basis van de feitelijke marktrente per 1 januari 2020 is gelijk aan € 22,5 miljoen en is als volgt samengesteld:

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Actuarieel benodigd	17.412	14.452
Opslag voor excassokosten	435	361
Opslag voor premievrijstelling	714	593
Opslag in stand houden vereist vermogen	3.619	2.958
Opslag voor uitvoeringskosten	335	551
Totaal	22.515	18.915

De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Actuarieel benodigd	14.653	14.320
Opslag voor excassokosten	366	358
Opslag voor premievrijstelling	601	587
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.984	2.885
Opslag voor uitvoeringskosten	335	551
Totaal	18.939	18.701

10. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Het beleggingsresultaat dat in deze paragraaf is weergegeven (totaal € 67,4 miljoen) bestaat uit de afzonderlijke resultaten van de beleggingen die Hagee Stichting heeft en waarvan zij het beheer heeft uitbesteed aan diverse vermogensbeheerders. Een nadere specificatie van het bedrag ziet er als volgt uit:

(x € 1.000,-)

Type belegging	Kosten vermogens- beheer	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Totaal
2020				
Vastgoedbeleggingen	-	245	-5.072	-4.827
Aandelen	-	868	28.096	28.964
Vastrentende waarden	-	1	43.388	43.389
Overige	-	-41	679	638
Kosten vermogensbeheer	-729	-	-	-729
Totaal	-729	1.073	67.091	67.435

(x € 1.000,-)

Type belegging	Kosten vermogens- beheer	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Totaal
2019				
Vastgoedbeleggingen	-	178	9.361	9.539
Aandelen	-	199	40.234	40.433
Vastrentende waarden	-	1.015	46.295	47.310
Overige	-	-17	2.321	2.304
Kosten vermogensbeheer	148	-	-	148
Totaal	148	1.375	98.211	99.734

De kosten voor het vermogensbeheer in het voorgaande overzicht kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000,-)

	2020	2019
Advieskosten	991	196
Rechtstreeks betaalde management- en license fee	18	108
Af: ontvangen kortingen	-280	-452
Totaal	729	-148

Ten opzichte van het voorgaande boekjaar zijn de advieskosten aanzienlijk gestegen. Conform de contractuele

afspraken heeft de adviseur bij het behalen van een overrendement ten opzicht van de afgesproken benchmark, recht op een aan het rendement gerelateerde vergoeding. Over 2020 is deze vergoeding geschat op € 750.

11. Overige baten

	<i>(x € 1.000,-)</i>	
	2020	2019
Uitkeringen uit hoofde van herverzekeringen	24	241
Totaal	24	241

De overige baten hebben betrekking op overlijdensuitkeringen die het fonds van de herverzekeraar heeft ontvangen.

12. Pensioenuitkeringen

	<i>(x € 1.000,-)</i>	
	2020	2019
Ouderdoms- en prepensioen	9.920	9.634
Partner- en wezenpensioen	2.211	2.159
Arbeidsongeschiktheidspensioen	101	103
Overige uitkeringen	87	42
Totaal	12.319	11.938

De post overige uitkeringen betreft afkoop pensioenen die lager zijn dan de wettelijke afkoopgrens van € 497,27 in 2020 (2019: € 484,09).

13. Pensioenuitvoeringskosten

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Administratiekosten	193	213
Kosten certificering	23	25
Advieskosten actuariel	175	181
Controlekosten	81	51
Bestuurskosten	24	22
Kosten toezichthouders	37	32
Overige advieskosten	59	61
Overige kosten	68	19
Totaal	660	604

De advieskosten hebben betrekking op de kosten voor actuariel advies. De controlekosten hebben betrekking op de accountantskosten.

Bestuursleden en leden van het Verantwoordingsorgaan die niet in dienst zijn van de werkgever ontvangen een vergoeding per bijgewoonde vergadering. Per 1 januari 2020 bedraagt de beloning € 109,49 per uur. De kosten voor deze vergoedingen bedroegen in 2020 € 21K (2019: € 19K) en zijn begrepen in de bestuurskosten. Bestuurders met een dienstverband met de werkgever ontvangen geen vergoeding van het fonds.

De kosten voor advies op het gebied van vermogensbeheer worden ten laste van het beleggingsrendement gebracht.

Kosten pensioenbeheer

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling omvatten onder andere de kosten van de pensioenadministratie, advies- en controlekosten. In de staat van baten en lasten wordt het totaal van deze kosten ad € 660 vermeld. Kosten van het bestuur en van het pensioenbureau zijn hierin niet opgenomen, deze komen voor rekening van de werkgever.

Volgens de aanbevelingen van de Raad voor de Jaarverslaggeving moet het fonds inzicht in de kosten geven inclusief de kosten die door de werkgever worden betaald. In het onderstaand overzicht is hiermee rekening gehouden door naast de rechtstreeks door het fonds betaalde kosten ook een schatting van € 337 op te nemen van de kosten van het pensioenbureau en het bestuur. Deze post bestaat vrijwel geheel uit salariskosten.

De pensioenuitvoeringskosten worden als volgt toegelicht:

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Pensioenuitvoeringskosten	660	604
Schatting kosten werkgever	337	305
Toedeling algemene kosten aan vermogensbeheer	-135	-115
Totaal kosten pensioenbeheer	862	794
Kosten pensioenbeheer per deelnemer (in euro)	228	210

Op grond van herziene Aanbevelingen Uitvoeringskosten is in het voorgaande overzicht een deel van de algemene kosten ten laste gebracht van de vermogensbeheerkosten. Voor de bepaling van dit deel van de

beheerkosten is uitgegaan van de niet specifiek aan beheer toe te wijzen kosten.

Het aantal deelnemers is gedefinieerd als de actieve deelnemers en de gepensioneerden. De gewezen deelnemers worden hierin niet meegeteld.

14. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds wordt berekend door de beginstand van de voorziening van de eindstand af te trekken. In 2020 is de totale voorziening gestegen van € 537,7 miljoen naar € 596,3 miljoen. Mutaties kunnen onder andere voortvloeien uit de pensioenopbouw, rentetoevoegingen en toeslagverlening, technische resultaten, wijzigingen uit hoofde van overdracht rechten en vrijval voor pensioenuitkeringen.

In de hierna volgende tabel wordt het de mutatie van de voorzieningen toegelicht.

	(x € 1.000,-)	
	2020	2019
Stand per 1 januari	537.673	457.319
Toevoeging pensioenopbouw	18.561	15.406
Rentetoevoeging	-1.741	-1.073
Benodigd voor toeslagen	-	2.929
Mutaties overdrachten van rechten	508	1.265
Vrijval voor pensioenuitkeringen	-12.149	-11.949
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten	-304	-299
Wijziging marktrente	74.577	75.132
Wijziging overlevingsgrondslagen	-13.534	-
Conversie pensioenleeftijd 68	-	-
Overige mutaties	-7.284	-1.057
Stand per 31 december	596.307	537.673

Toevoeging Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging en toeslagverlening

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van interbancaire swaps ad 0,19% (2019 0,75%). De intresttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar. De toeslagverlening wordt eerst in de rekening van baten en lasten opgenomen als een bestuursbesluit is genomen.

Vrijval voor pensioenuitkeringen

Uitkeringen en kosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Technische resultaten, kosten en reguliere mutaties

Het effect van de aanpassing van de rekenrente op de voorzieningen pensioen- en verzekeringsverplichtingen zijn ultimo 2020 en 2019 in de rekening van baten en lasten opgenomen als onderdeel van de mutatie van de VPV. De rekenrente is gebaseerd op de rentetermijnstructuur per 31 december 2020 zoals gepubliceerd door

De Nederlandsche Bank. In deze rentetermijnstructuur is voor de looptijden vanaf 20 jaar gebruik gemaakt van de UFR-methode. Uitvoeringskosten en reguliere mutaties op het deelnemersbestand hebben eveneens een wijziging van de VPV tot gevolg gehad.

15. Saldo overdrachten van rechten

	<i>(x € 1.000,-)</i>	
	2020	2019
Inkomende waardeoverdrachten	-1.045	-1.406
Uitgaande waardeoverdrachten	633	280
Totaal	-412	-1.126

16. Overige lasten

	<i>(x € 1.000,-)</i>	
	2020	2019
Overige lasten	583	546
Totaal	583	546

De post overige lasten bestaat uit de premie voor de herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico en overlijdensrisico.

17. Honoraria van de onafhankelijke accountant

De honoraria van de onafhankelijke accountant kunnen als volgt worden toegelicht:

	<i>(x € 1.000,-)</i>	
	2020	2019
Onderzoek naar de jaarrekening en verslagstaten	54	51
Fiscale adviesdiensten	-	30
Totaal	54	81

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de stichting zijn uitgevoerd door de onafhankelijke accountant zoals bedoeld in art 1, lid 1 Wet toezicht accountantsorganisatie en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. De kosten van de accountant hebben alleen betrekking op de controle van de jaarrekening.

Bezoldiging bestuurders

De bestuurders die niet in dienst zijn van een van de aangesloten werkgever ontvangen een vergoeding voor de bijgewoonde vergaderingen. De vergoeding is gebaseerd op de normen van de Sociaal Economische Raad en wordt jaarlijks geïndexeerd met het Consumenten Prijsindexcijfer. In totaal is er aan de bestuurders die niet in dienst zijn van de aangesloten werkgevers een bedrag ad € 21K uitgekeerd (2019 € 19K). De bestuurders in dienst

van de werkgever ontvangen geen vergoeding van het fonds.

Gebeurtenissen na balansdatum

In 2020 is ELAR B.V. verkocht aan een derde partij. Het bestuur heeft daarop de uitvoeringsovereenkomst met ELAR B.V. opgezegd. Met ingang van 1 januari 2021 is ELAR B.V. geen aangesloten werkgever bij het fonds meer. Bij ELAR B.V. werken 4 personen.

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft.

Voor het fonds betekent deze wijziging een daling van de dekkingsgraad met ongeveer 1,4% per stap. Het totale effect betekent een daling van de dekkingsgraad met bijna 6%. Uitgangspunt voor deze inschatting is de rentetermijnstructuur van augustus 2020. Per 1 januari 2021 wat het effect op de dekkingsgraad ongeveer 1,5%.

Bestemming van het resultaat

Het bestuur heeft besloten om het saldo van baten en lasten ad € 14.543 als volgt te verdelen:

	<i>(x € 1.000,-)</i>
	2020
Toevoeging aan de algemene reserves	14.543
Toevoeging aan het premiedepot	-
	14.543

Amstelveen, 16 juni 2021

Drs. G.Th.F.M. Groot
Voorzitter

Drs. T. Melchior
Penningmeester

Mw. Mr. M.M. Oude Reimer
Secretaris

Ing. R. van Groningen
Lid

Mw. A. Dijkman MSc
Lid

J.J. Labree
Lid

Drs. W. Korving
Lid

H. Tol
Lid

Drs. G.R. de Vries
Lid

D. Willemsz
Lid

Overige gegevens

Uitvoeringsovereenkomst

Met de aangesloten werkgevers heeft het fonds uitvoeringsovereenkomsten afgesloten waarin de wederzijdse verplichtingen zijn geregeld. De overeenkomsten zijn afgesloten in 2018 en hebben een looptijd tot het einde van 2022. In de overeenkomsten zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot de premie. In de overeenkomsten zijn geen bepalingen opgenomen die de aangesloten werkgevers verplichten om tekorten bij het fonds aan te vullen. Als de kostendekkende premie hoger is dan de feitelijke premie kan de pensioenopbouw worden verlaagd.

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

In de statuten is bepaald dat een batig saldo zoveel als mogelijk moet worden aangewend conform de doelstelling van de stichting.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Hagee Stichting Pensioenfonds te Amstelveen is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Hagee Stichting Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 2.688.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 134.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de

resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Hagee Stichting Pensioenfonds is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amsterdam,
drs. Pieter Heesterbeek AAG
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Hagee Stichting Pensioenfonds

Verklaring over de jaarrekening 2020

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Hagee Stichting Pensioenfonds ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020 van Hagee Stichting Pensioenfonds te Amstelveen gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2020;
- de staat van baten en lasten over 2020; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Hagee Stichting Pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 16 juni 2021
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage 1: Personalia

Samenstelling van het bestuur

Het bestuur is paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden. Per eind van het verslagjaar was het bestuur als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Geboorte- jaar	In functie sinds	Aftredend per
namens werkgevers				
Drs. G. Th. F. M. Groot *)	Voorzitter	1956	1992	
Drs. T. Melchior *)	Penningmeester/ Vicevoorzitter	1961	1999	
Drs. W. Korving	Lid, risicomanager	1956	2015	
D. Willemsz	Lid	1958	2018	
Mw. A. Dijkman MSc.	Lid	1983	2019	
namens werknemers				
Ing. R. van Groningen	Lid	1962	2019	2025
Mw. Mr. M.M. Oude Reimer *)	Secretaris	1961	2018	2024
H. Tol	Lid	1966	2019	2025
namens gepensioneerden				
J.J. Labree	Lid	1942	2015	2021
Drs. G.R. de Vries	Lid	1944	2016	2022

*) Lid dagelijks bestuur

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van het fonds wordt gevormd door de voorzitter, penningmeester en secretaris van het fonds.

Uitvoeringsorganisatie

Pensioen- en financiële administratie

Technische Unie B.V.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over beleggingsaangelegenheden.

De beleggingsadviescommissie is als volgt samengesteld:

Naam	Functie in de beleggingsadviescommissie	Functie in het bestuur
Drs. G. Th. F.M. Groot	Voorzitter	Voorzitter
Drs. T. Melchior	Lid	Penningmeester/ Vicevoorzitter
Drs. G.R. de Vries	Lid	Lid
H. DHondt	Lid	-

De beleggingsadviescommissie wordt geadviseerd door Willis Towers Watson Investment Consulting B.V. en Investment Communication Consultancy.

Vermogensbeheer

MFS Investment Funds	Boston, USA	Tot 30 april 2020
Veritas Funds Plc.	Dublin, Ierland	Tot 30 april 2020
Towers Watson Common Contractual Fund	Dublin, Ierland	
State Street Global Advisors	Boston, USA	Tot 30 april 2020
Legg Mason Global Funds Plc	Dublin, Ierland	
Nationale Nederlanden Investment Partners	's-Gravenhage	
BlackRock Investment Management	Dublin, Ierland	
CBRE Global Investors	Luchthaven Schiphol	
Nederlands Hypotheken Fonds	's-Gravenhage	
TKPI	Groningen	

Communicatieadviescommissie

Naam	Functie in de communicatieadviescommissie	Functie in het bestuur
J.J. Labree	Lid	Lid
H. Tol	Voorzitter	Lid
D. Willemsz	Lid	Lid
H. DHondt	Lid	-

De communicatiecommissie wordt geadviseerd door Technische Unie.

Aangesloten werkgevers

Technische Unie B.V.

Otra N.V.

Van Egmond Elektrogroothandel

GEWI B.V.

ELAR B.V.

Tot 1 januari 2021

Compliance officer

Naam	Functie bij de werkgever
P. Roelofs	

Bijlage 2: Trefwoorden en begrippen

ABTN: De Actuariële en Bedrijfstechnische Nota is een beschrijving van de organisatie, grondslagen en het beleid van een pensioenfonds.

Actuaris: Een actuaris houdt zich beroepsmatig bezig met het doorrekenen en evalueren van risico's. Voor pensioenfondsden betekent dit het vaststellen van premies en reserves.

AFM: Autoriteit Financiële Markten. De AFM houdt toezicht op het gedrag van de financiële markten. Dit houdt in dat de AFM toeziet dat partijen correct handelen en de partners van de juiste informatie voorzien.

AG-Prognosetafel: Overlevingstafel waarbij rekening wordt gehouden met de verwachte ontwikkelingen in de sterfte. Zie ook bij "Overlevingstafel".

Asset Liability Management of ALM-studie: Het proces waarbij, aan de hand van scenario's, inzicht wordt verkregen in de onderlinge afhankelijkheden van rechten en verplichtingen.

Asset mix: Verdeling van de beleggingen over aandelen, obligaties, onroerend goed enz.

Beleidsdekkingsgraad: 12-maandsgemiddelde van de dekkingsgraden die aan De Nederlandsche Bank zijn gerapporteerd.

Beleggingsrendement: Totaal van de directe en indirecte beleggingsopbrengsten uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen zonder die beleggingsopbrengsten.

Benchmark: Een objectieve maatstaf die wordt gebruikt om de prestaties van een vermogensbeheerder aan af te meten.

Collectief Defined Contribution regeling: een pensioenregeling waarbij de pensioenopbouw afhankelijk is van de beschikbare premie.

Compliance Officer: De functionaris die binnen het pensioenfonds is aangewezen om toe te zien op de naleving van de gedragscode en wettelijke regelingen.

De Nederlandsche Bank (DNB): De instelling die verantwoordelijk is voor het "prudentieel" toezicht op financiële instellingen. Prudentieel toezicht wil zeggen dat toegezien wordt dat partijen hun financiële verplichtingen nakomen.

Dekkingsgraad: De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de verplichtingen en het aanwezige vermogen.

Dekkingstekort: Van een dekkingstekort is sprake als de dekkingsgraad lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen (circa 105%).

Derivaten: Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van onderliggende activa. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten, renteswaps.

Directe beleggingsopbrengsten: Opbrengsten uit bijvoorbeeld dividend en rente.

Duration: Duration is een maatstaf voor de rentegevoeligheid. De duration kan betrekking hebben op de obligatieportefeuille of op de verplichtingen.

Emerging Markets: Zie “opkomende markten”.

Financieel Toetsingskader (FTK): Onderdeel van de Pensioenwet waarin de financiële eisen aan pensioenfondsen zijn vastgelegd.

Franchise: Het deel van het salaris dat bij de berekening van het pensioen en de premie buiten beschouwing wordt gelaten.

FTK: het Financieel Toetsingskader is het geheel aan financiële eisen waaraan het pensioenfonds moet voldoen. Het FTK is onderdeel van de Pensioenwet.

Gedempte kostendekkende premie: Kostendekkende premie die berekend wordt op basis van een rentepercentage per 30 september van het vorige boekjaar.

Haalbaarheidstoets: een toets op basis van een uniforme scenario set welke inzicht moet geven in de ontwikkelingen van de koopkracht van het pensioen.

Hedgfondsen: Beleggingsfondsen die gebruik maken van het niet volledig efficiënt functioneren van de financiële markten. Doel van hedgfondsen (hedgfonds) is het behalen van een absoluut rendement.

Indirecte beleggingsopbrengsten: Waardewijzigingen in de onderliggende beleggingen.

Individueel Defined Contribution: beschikbare premieregeling waarbij de premie op naam van de deelnemer wordt belegd, het uiteindelijke pensioen is afhankelijk van de beleggingsresultaten.

Intern toezicht: Het beoordelen van het functioneren van het bestuur door onafhankelijke deskundigen. Het toezicht maakt deel uit van de principes voor Pension Fund Governance (goed pensioenfonds bestuur).

Kostendekkende premie: De premie die nodig is voor het onvoorwaardelijke deel van de pensioenregeling. In de premie zijn opslagen opgenomen voor de uitvoeringskosten. Basis voor de berekening van de premie is de nominale marktrente.

Mandaat: Het in beheer geven van (een gedeelte) van het vermogen, waarbij een nauwkeurige opdracht is geformuleerd.

Minimaal Vereist Eigen Vermogen: Het minimaal vereist eigen vermogen is de ondergrens van het vermogen. Als het vermogen van het fonds lager ligt dan het minimaal vereiste vermogen (dekkingstekort) is het fonds verplicht dit onmiddellijk te melden aan De Nederlandsche Bank en moet een herstelplan opgesteld worden. Bij een langdurig dekkingstekort kan het voorkomen dat de pensioenaanspraken moeten worden gekort. De dekkinggraad bij het minimaal vereist eigen vermogen is ongeveer 105%.

Opkomende markten: Financiële markten in landen die in economische ontwikkeling achterliggen bij de meeste westerse landen, maar wel bezig zijn met een inhaalbeweging. Voorbeelden zijn China, India, Zuid-Amerika, Rusland.

Overlevingstafel: Geeft per leeftijdscategorie aan wat de overlevingskansen voor mannen en vrouwen zijn in Nederland.

Pensioenfederatie: sinds 2010 de belangenbehartiger van de Nederlandse pensioenfondsen. De Pensioenfederatie is voortgekomen uit een samenwerking van de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen,

Unie van Beroepspensioenfondsen en de Stichting voor ondernemingspensioenfondsen.

Pensioenovereenkomst: In de pensioenovereenkomst worden de arbeidsvoorwaarden met betrekking tot pensioen vastgelegd.

Pension Fund Governance: De manier waarop het fonds is georganiseerd en de verantwoordelijkheden zijn verdeeld.

Performance: Het door de vermogensbeheerders behaalde beleggingsrendement in vergelijking met een benchmark. Als de performance hoger is dan de benchmark is er sprake van een outperformance, is deze lager dan de benchmark dan is er sprake van een underperformance.

Reële dekkingsgraad: De reële dekkingsgraad is de verhouding tussen de beleidsdekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zoals benodigd voor volledige toeslagverlening.

Rekenrente: rente die wordt gebruikt bij de berekening van de vaststelling van de voorziening voor de pensioenverplichtingen. Deze rente is het rendement dat het pensioenvermogen geacht wordt minimaal op te brengen. De rente wordt vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur.

Rentetermijnstructuur: Rentes voor verschillende looptijden om de verplichtingen van het fonds te waarderen. De rentetermijnstructuur wordt door De Nederlandsche Bank gepubliceerd.

Reservetekort: Als het aanwezige vermogen kleiner is dan het vereist eigen vermogen maar groter dan het minimaal vereist eigen vermogen is er sprake van een reservetekort. De dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen is circa 105% bij het vereist eigen vermogen ongeveer 120%.

Security lending: het uitlenen van effecten tegen een vergoeding waarbij onderpand wordt gegeven voor het risico van niet terug levering.

Solvabiliteit: De mate waarin het fonds in staat is aan haar (lange termijn) verplichtingen te voldoen.

Sponsor: De werkgever die de kosten van de regeling betaalt.

Uitvoeringsovereenkomst: Overeenkomst tussen het pensioenfonds en de werkgever met betrekking tot de uitvoering en financiering van de pensioenovereenkomst.

Ultimate Forward Rate (UFR): een aanpassing van het deel van de rentetermijnstructuur voorbij het zogenoemde laatste liquide punt (20 jaar). Voor looptijden vanaf 20 worden alternatieve zero rentes berekend op basis van gemiddeldes van de laatste 10 jaar.

Vastrentende waarden: beleggingen met een vaste opbrengst zoals obligaties.

Verantwoordingsorgaan: Orgaan dat de evenwichtige belangenbehartiging in het beleid van het bestuur moet beoordelen. Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit vertegenwoordigers van werknemers, gepensioneerden en werkgever.

Vereist Eigen Vermogen: Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat het fonds nodig heeft. Het vereist eigen vermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het fonds. Bij het vereist eigen vermogen hoort een dekkingsgraad van circa 120%.

Visitatiecommissie: De visitatiecommissie beoordeelt de manier waarop het pensioenfonds wordt aangestuurd.

De visitatiecommissie bestaat uit onafhankelijke deskundigen.

Voorziening pensioenverplichtingen: De waarde van de gekapitaliseerde pensioenrechten. Bij de bepaling van de waarde wordt rekening gehouden met sterftেকansen en rekenrente.

Waardeoverdracht: Overdracht van de waarde van de pensioenaanspraken die bij een oude werkgever zijn opgebouwd aan het pensioenfonds van de huidige werkgever.

Zakelijke waarden: Aandelen en alternatieve beleggingen.